

ODBOR IZVRŠNEGA SVETA JE RAZPRAVLJAL O DVOJEZIČNEM ŠOLSTVU

Republiški sekretariat za prosveto in kulturo je predložil odboru za znanost, kulturo in prosveto Izvršnega sveta SRS prvo analizo o dvojezičnem šolstvu. Odbor, ki ga vodi podpredsednik Izvršnega sveta Slovenije dr. France Hočevar, se je odločil, da bo podrobneje razpravljalo o tej živi tematiki šele konec marca oziroma v aprilu, ko bo končana analiza, v kateri sodelujejo razen sekretariata, ki je organizator tega obširnega študijskega dela, tudi sodelavci Zavoda za šolstvo (pedagogi, didaktiki, psihologi), Institut za narodnostna vprašanja, Institut za geografijo, pravno plat pa bo obdelal sodelavec Izvršnega sveta dr. Kostja Konvalinka.

Že iz dosedanje razprave je na podlagi predloženega gradiva možno presoditi, da je dvojezično šolstvo dragocena oblika sožitja na narodnostno mešanem ozemlju. Težave, ki se pojavljajo, pa so pogosto odvisne od človeške narodnosti, poleg tega pa so zahteve po takim šolstvu vezane na kvaliteten pogoje dela, ki jih marsikje še ni. V tem oziru se sicer dvojezičnemu šolstvu ne dogaja

nekakšna krivica, saj so to pogoji, ki so znani za celotno sliko našega šolstva. Res pa je, da jih hitreje odpraviti, ker predstavljajo izrazito nevarnost točko.

Sibkosti se kažejo na eni strani v neustreznih prostorih, ki ne nudijo možnosti za sodoben pouk, po drugi strani pa nam tudi na takih šolah primanjkuje dovolj strokovno usposobljenega kadra. Odbor je bil zato mnenja, naj

analiza, ki jo pripravljajo, vsebuje tudi pregled prostorskih problemov in investicijski načrt. Za kader pa je treba poskrbeti ne samo s smiselno štipendijsko politiko, kot tudi drugod, kar najkve, ki je že kar dobro zastavljena, temveč tudi z uvajanjem oblik, ki smo jih že imeli — pa opustili. Tako je velika škoda, da gimnazija v Murski Soboti nima več pouka madžarščine. Prav tako bi večje sodelovanje z madžarskimi kulturnimi krogi lahko obrodilo bolj poglobljeno sodelovanje (npr. izmenjavo lektorjev, prevajanje in izdajanje literature itd.). Tudi predšolske ustanove moramo na takih področjih opredeljevati

POSVET O VSEBINSKI PREOBRAZBI POUKA ZGODOVINE

Mladini poglobljeno podobo dogajanja med NOB

»Nevzgojni vplivi se tako zelo širijo med našo mladino, da zadajajo resne skrbi ne samo šoli; temveč tudi širši družbeni skupnosti,« je dejal tov. Miro Lužnik, namestnik direktorja Zavoda za šolstvo SRS, ko je pretekli petek (27. febr.) začel posvet o problematiki vsebinske preobrazbe pouka NOB v naših šolah. Namen posveta, ki je bil sklican na pobudo sveta za razvijanje in negovanje revolucionarnih tradicij NOB pri republiškem odboru ZZB NOV Slovenije, je bil da bi izmenjali stališča in dosedanje izkušnje pri raziskovanju in pouku NOB; udeležili so se ga predstavniki vseh 9 organizacijskih enot Zavoda za šolstvo, predavatelj zgodovine v šolah, predstavniki muzejev, mladinske organizacije, instituta za zgodovino delavskega gibanja in drugi.

V uvodnem nagovoru je tov. Lužnik poudaril, da so se šolske oblasti odločile, da poskrbijo za kvalitetnejši nivo pouka zgodovine, zlasti za obdobje naše NOB.

Premaknejo z mrtve točke, marveč bo treba osnovati pouk vsebinsko poglobljeno, tako da bo mlad človek doživel in (svoji starostni stopnji primerno), tudi dojel svet moralnih in etičnih vrednot naše revolucionarne preteklosti. Tu bo treba storiti še marsikaj: kakor je naša NOB — lahko rečemo — nič manj kot osnovni element za razumevanje celotnega slovenskega nacionalnega razvoja in tudi sodobnega dogajanja, pa je še množica stvari v tem razdobju znanstveno nerazčiščenih in seveda tudi ne obdelanih v primernih priložnostih za naše učitelje zgodovine. Sodobno zasnovani učni načrti naj bi poudarili predvsem vzgojne elemente v pouku zgodovine.

Posebej pomembno — pravzaprav osrednje vprašanje je v tem,

da bi morali vzbuditi otroku in mlademu človeku potrebo po ustvarjalnem delu, ker le s lastnim samostojnim ustvarjalnim delom se oblikuje človekovo lastno mišljenje in njegov svetovni nazor. Ne gre torej le za posredovanje zgodovinskih dejstev, ampak za mnogo širše in težje probleme, ki pa bi nudili tako učitelju kot učencu zadovoljstvo ob uspešnem razreševanju.

Ko je bilo govora o veliki vzgojni funkciji naših muzejev NOB, je bila izrečena misel, da veliko bogastvo, ki ga hranijo ti objekti, še zdaleč ni izkoriščeno tako, kot bi bilo lahko, ker so obiski otrok dostikrat slabo organizirani in niso na pedagoški višini.

V drugih referatih in v razpravi so udeleženci posveta opozorili na to, da bi morali mladini prikazovati naš osvobodilni boj bolj s človeške plat, ne ga idealizirati; dejstva in zgodovinski dokumenti bi morali biti prikazani tako, da bi otrok našel v njih predvsem človeka!

Na posvetu smo slišali dosti lepih misli, ugotovitev in predlogov, ki bodo lahko dragocena informacija naši pedagoški teoriji in praksi pri nadaljnjih prizadevanjih oblikovanja mladega človeka. — ham

Nagrade za najboljše učitelje

Skupščina TIS Ljubljana je razpravljala tudi o dopolnilnem pouku

Pred dnevi (točno 9. februarja t. l.) se je skupščina ljubljanske temeljne izobraževalne skupnosti zadnjikrat sestala v dosedanjih sestavi. Mnogim članom sedanje skupščine namreč poteče letos mandat; skupščina TIS se je bila ob tem že pred časom odločila, da razpiše volitve za vse člane v celoti. Sprito tega je imela zadnja skupščina TIS, ki je bila prejšnji ponedeljek popoldne v Magistratu, v nekem smislu nalogo opraviti obračun dosedanjega dela. Tudi dnevni red je obsegal le eno točko: potrditev zaključnega računa za 1969. leto.

Treba je reči, da je bil obračun ljubljanske temeljne izobraževalne skupnosti zelo ugoden, tako za minulo leto kot za celotno dosedanje obdobje te TIS. Prvič po dolgo letih je šolstvo ljubljanskih občin spet prišlo pod eno streho, se pravi, da je ne le v finančnem, ampak tudi v organizacijskem oziru spet postalo celota. Razen tega je to obdobje temeljne izobraževalne skupnosti značilno še po nečem drugem: po velikem posluhu občinskih skupščin in mestne skupščine za materialno problematiko šolstva. Finančni položaj ljubljanskega osnovnega šolstva, vzgojnovarstvenih ustanov, glasbenih šol in druge dejavnosti, ki jo financira ta TIS, se je v tem obdobju močno popravil in utrdil. Danes lahko rečemo, da je finančni položaj kolikor toliko urejen.

Na seji skupščine so precej govorili, kako razdeliti denar, ki je bil lani namenjen za nagrajevanje posebnih uspehov na področju vzgojnoizobraževalnega dela in katerega del skupščina

TIS še ni bila razdelila. Izvršni odbor skupščine je predlagal, da ostanka tega denarja ne bi razdelili linearno, ampak naj bi ga razdelili kakim 150 najuspešnejšim delavcem. V tem primeru bi nagrade znašale po 2000 dinarjev. Skupščina je predlog sprejela. Imena nagrajencev bodo ljubljanske osnovne šole, vzgojnovarstveni zavodi, glasbene šole in drugi, ki jih financira ljubljanska TIS, izbrali sami, in sicer na najmanjših zavodih po enega, na večjih pa več, na največjih do 5. Skupščina je sklenila te nagrade podeljevati poslej vsako leto in z njimi dajati priznanje najzaslužnejšim delavcem na področju vzgoje in izobraževanja.

Razen o nagradah je bilo precej govora še o dopolnilnem pouku. Nekatere osnovne šole so bile zahtevale več denarja za ta namen; izkazalo pa se je, da ni bil izrabljen niti razpoložljiv denar. To pomeni, da bi že z razpoložljivim denarjem lani lahko organizirali več dopolnilnega pouka, kot ga je bilo. Tisti, ki so se oglašali k besedi, so navajali različne in utemeljene vzroke, za kaj se dopolnilni pouk ni razvil bolj. Skupščina je naročila, naj njen izvršni odbor poskrbi, da bo nova skupščina dobila strokovno analizo o tej problematiki ter da bo potem lahko kaj ukrenila. Vsi so se strinjali s tem, da je dopolnilni pouk treba bolj razviti in da je z njim treba nuditi pomoč ne le slabim učencem, ampak tudi najboljšim, kajti tudi z najbolj nadarjenimi učenci se šole zdaj večinoma vse premalo ukvarjajo.

J. SVETINA

V partizanski šoli na Martinjvrhu leta 1944: še danes ni znano, kdo je učitelj na sliki...

predvsem kot vzgojne in šole nato kot varstvene. Pri reševanju kadrovskega vprašanja pa je potreben večji posluš lokalnih faktorjev (učitelji ne morejo biti brez stanovanj!). Problematika dvojezičnega šolstva ima seveda na obali spet svojo specifično, ki jo zajema že tudi ta sondažna analiza, naslednja pa jo bo še bolj osvetlila. Delo, ki teče od oktobra lani, že rojeva jasna spoznanja in šele tako je zajamčena uspešnost sanacije. Zagore

Tomaž Weber, pedagoški svetovalec Zavoda za šolstvo, pa je v svojem referatu dejal, da je prišel čas, ko moramo poskrbeti ne le za materialno osnovo, pouka (kabinete npr. marsikje na šolah imajo, metode pouka pa se ne

Pedagoška služba v Muzeju ljudske revolucije

(Obvestilo šolam)

Z letošnjim letom so v Muzeju ljudske revolucije Slovenije v Ljubljani vpeljali redno pedagoško službo z namenom, da bi šolski mladini čimbolj organizirano in metodično posredovali zgodovino delavskega gibanja in narodnoosvobodilnega boja. Kustos muzeja, ki je posrednik med muzejem in šolami, bo obveščal in sproti opozarjal prosvetne delavce na vse didaktične pripomočke, ki so in še bodo na razpolago v muzeju na stalni in občasni razstavah, z nasveti in predavanji pa nudil pomoč za učno uro v muzeju in zgodovinskim krožkom na šolah. Tudi pred kratkim na šole poslani vodnik po Muzeju ljudske revolucije v Ljubljani bo učiteljem in profesorjem koristen pripomoček za pripravo ogleda stalne razstave v muzeju. Zahtevnejša vodstva po razstavi bo po predhodnem naročilu šol prevzel kustos pedagog ali pa izvedel učno uro na zaželeno temo.

Ker so na šolah dostikrat težave pri iskanju gradiva za proslavo raznih obletic, namerava Muzej ljudske revolucije Slovenije za tekoče priložnosti pomagati šolam. Tako bo do konca marca izdelan kratek scenarij s fotografijami na trenutno najbolj aktualno temo »25-letnica osvoboditve«. To gradivo bo uporabno tudi za manjše razstave na šolah. Celoten scenarij bo obsegal 30 fotografij (velikost 24 x 18 cm), v skrajšani obliki pa 20 do 10 fotografij. Cena posamezne fotografije je 7 N-din. Ravnateljstva šol naj pošljejo naročilnice z zaželenim številom fotografij muzeju do konca marca 1970.

Nadalje obveščamo šole, da bo stalna razstava v Muzeju ljudske revolucije Slovenije v Ljubljani zaradi nekaterih občasnih razstav, o katerih vam bomo še sporočili, zaprta od 20. marca do konca maja t. l.

Še o 'posebnih zahtevah posebnih zavodov'

V Prosvetnem delavcu št. 3 z dne 5. 2. 1970 je bilo v poročilu pod naslovom »Pred skupščino republiške izobraževalne skupnosti« med drugim napisano tudi sledeče: »Za ilustracijo: zavod v Planini pri Rakeku nima pripomb na odločitve izvršnega odbora. Njegovi varovanci imajo na razpolago kombi, ki jih vozil na smučanje, imajo svoj denar za garderobo, dobro so oblečeni, imajo smučke itd. Zavod v Smedniku pa vsega tega nima — ima pa pripombe in višje osebne dohodke — za enako vrsto dela.«

Na citirani zapis dajemo sledeče pojasnilo: Odločitve izvršnega odbora izobraževalne skupnosti, na katere zavod v Planini nima pripomb, nam niso znane, zato tudi naš zavod ni mogel dati nobenih pripomb. Če pa gre za pogodbo med našim zavodom in izobraževalno skupnostjo o dodelitvi sredstev za leto 1969, je zavod to pogodbo podpisal in v spremnem dopisu napisal, da nanjo nima pripomb.

Prav tako kot imajo gojenci vzgojnega zavoda v Planini svoj denar za garderobo, ga imajo tudi gojenci v Smedniku, in to po 100 N-din mesečno. Gojenci so dobro

oblečeni in obuti in tudi smučke imajo. Smučajo pa se v neposredni bližini zavoda, kjer je dovolj dobrih smučišč. Poleg tega pa so gojenci smučali tudi na Voglu in sedem dni na Srednjem vrhu. Zavod v Smedniku na žalost res nima kombija, ker do sedaj še ni imel sredstev, da bi si ga nabavil, se pa zato gojenci vozijo s čolni po Zbiljskem jezeru, hodi-jo na izlete na Šmarno goro, bili so tudi na izletu v Postojni in spotoma tudi tekmovali s planinskimi gojenci. Bili so tudi na izletu na Bledu in v Bohinju, da ne navajamo številnih krajših izletov. Gojenci se vozijo tudi v Kranj na kovanje v zimski bazen, trikrat so obiskali tudi operne predstave v Ljubljani, sejem elektrone, mestni muzej itd. K temu je treba prišteti še ekskurzije in kino predstave v Medvodah, Kranju in Ljubljani; 26 gojencev je tudi letovalo na morju v Fažani.

V letu 1969 je izdal zavod za dopuk obleke in obute gojencev 46.375,30 din, za izlete z avtobusom 14.445,50 din, za dopuk smučič in sani 4.250,00 din in za letovanje v Fažani 9.880,00 din; skupaj torej 64.750,80 N-din. Poleg tega pa je izdal zavod v letu 1969 za rekreacijo gojencev še 4.565,50

din. V vseh teh zneskih pa niso všteti izdatki za najrazličnejše igre, prireditve v zavodu in izven njega.

Kar se tiče »višjih osebnih dohodkov — za enako vrsto dela«, pa je taka trditve brez osnove že zato, ker je vzgojni zavod v Smedniku dobil sredstva za osebne dohodke za tisto vzgojno dejavnost, ki jo financira Izobraževalna skupnost, po enakih merilih, kot vzgojni zavod v Planini. Oskrbnega dne pa zavod ni poviseval že tri leta. Edino, kar bi se vzgojnemu zavodu v Smedniku in delavcem v njem lahko očitalo, je, da še vedno vztrajajo v nemogočih ubikacijskih in delovnih pogojih!

Iz navedenih podatkov lahko vsak zaključi, da je bilo citirano poročilo v Prosvetnem delavcu povsem neobjektivno, oziroma da je bil tisti, ki je novinarju take podatke dal, do našega zavoda krivičen. S takimi očitki se našemu zavodu in vsem poštovanim delavcem v njem, ki se že itak borijo s številnimi drugimi težavami, delo še dodatno otežkoča.

Za vzgojni zavod
Frana Milčinskega -
Jožica Komotar

Najbrž ni nikomur neznan ime Franceta Avčina, znanstvenika in vtorja tišine, ki šepeta (Kjer tišina šepeta!). Tehniška založba Slovenije je leta 1969 izdala novo Avčinovo knjigo CLOVEK PROTI NARAVI.

To je knjiga, ki ji brez pomisljanja lahko rečemo: glas vpijočega v puščavi. In to je knjiga, ki bi jo moral prebrati vsak državnik, vsak znanstvenik, vsak vzgojitelj in vsak delavec.

Malo je knjig, ki so tako brezobzirno odkritosrčne, tako literčne, tako strokovne, vznemirjujoče in boleče.

Knjiga govori o Človeku in Naravi, o uničevalcu in o Pramateri. Razdeljena je na dva dela in vsebuje naslednja poglavja: Homo contra naturam, Človek se pojavi na zemlji, Človek do pričetkov industrializacije (lovec, pastir, poljedelec), Človek uničuje divje živalstvo, Sodelovanje za varstvo narave, Človek preseljuje živalstvo in rastlinstvo, Človek si uničuje plodno zemljo (z železom, ognjem, s pretirano pašo, z zgrešenim kmetovanjem, z erozijo), Človek si uničuje vode, Človek si zastruplja naravo (sladko vodo, morja, zrak, zemljo), Človek se igra z ognjem v atomu, Človek preplavlja zemljo.

Človek, Človek in še enkrat Človek. Avtor ga dosledno piše z veliko začetnico. Pod črko, ki nas nenehno prebuja iz otope-

losti, se skriva bitje, ki koraka brezglavo svojem koncu naproti.

Človek je Uničevalec, moral pa bi biti Ohranjevalec in Stvaritelj. To je vodilna misel knjige, ki ima najlepše posvetilo, kar si ga moremo želeži: Mladina, DA BI OZDRAVILA CLOVEKOV BOLNI SVET.

Radi blebečemo, da je mladina naše upanje, vsebine besed

Homo contra naturam — besede, ki prebuja vest

pa se ne zavedamo dovolj globoko. Kaj vse smo že napisali o mladih: o tistih, ki so z znanostjo gradili proge, in o tistih, ki so zgubili ideale. Teško je priznati, da smo jih sami pahnili v narocje idolom. To smo storili zato, ker tudi v sebi nismo več trdni. Človek je zagrešil usodno napako, ker se je obrnil proti naravi. Prof. Avčin pravi: ena sama pot je. Pot NAZAJ! (Po svoje jo je nekoč oznanjal Rousseau.)

Avčinova nova knjiga vzbuja pekočo vest. Ob njej se čuti mo o se bno prizadevanje za mnogo stvari. Prav zato bi knjiga lahko dosegla svoj cilj. Toda treba bi jo bilo razposlati vsem ljudem sveta. Morala bi postati biblija Človeštva, zakonik »vesoljske kobilice«, pred katero se

umika vse, kar je v naravi živega.

Homo contra Naturam trka tudi na našo vest, če se res smemo še imenovati vzgojitelji. Naj ne bi bilo prosvetnega delavca, ki ne bi prebral omenjene knjige in ki mladega rodu ne bi vzbujal po njenih načelih!

Avtor knjige, ki vzbuja vest, je v svojih stališčih neomajen, čeprav ve, na kakšen odmev bo naletela pri mnogih; češ: apo-

stol narave, fanatik zdravja, profesor, z eno besedo — navdušen trap.

Namenjena pa je mladini, da bi ozdravila človekov bolni svet. Če bi rekli mea culpa in vzgojili en sam rod po njenih načelih, bi se stvari vidno premaknile na bolje. »Mlada duša je čista, zato ceni in terja čistost človeških odnosov in si jih želi.«

Če pa ne bomo izpeljali rešilnih ukrepov, ne kega dne svet pretresel krik groze: Veliki Pan je mrtve.

V to je avtor popolnoma prepričan. In ker nam na 193 straneh knjige svoja izvajanja potrjuje z neovrgljivimi dokazi, smo, ko preberemo knjigo, v to prepričani tudi mi.

Berta Golob

Bili smo gostje celovškega župana

Lep dan je bil, ko smo se iz Sentvida s Kompasovim avtobusom odpeljali proti Gorenjski. Učenci 8. b razreda osnovne šole Franc Rozman-Stane iz Sentvida, ki imajo nemščino kot tuj jezik, so bili povabljeni v goste celovškega župana in to v okviru stalne izmenjave obiskov med Ljubljano in Celovcem.

In tako smo potovali v Celovec, prav v času, ko tam gostuje znana dunajska drsalna skupina.

Petindvajset učencev in dva zastopnika učiteljskega zbora je tvorilo skupino, ki je potovala preko Ljubelja in tam naprej proti Celovcu. Krasne so bile gorenjske planine in jutranji sončni zarji, medtem ko smo na drugi strani, v celovški kotlini, prišli v meglo, ki se je počasi dvigala, tako da smo okoli desete ure imeli že lep sončen dan.

Celovec je bil še ves okrašen od karnevala, poleg tega pa si, kamorkoli si se obrnil, opazil zelo ostro volilno kampanjo za deželne volitve. (Bile so 22. februarja.) Na vseh pločvih, zidovih in velikih panojih je bilo videti velike plakate s parolami in slikami posameznih nosilcev poli-

tičnih skupin, ki vabijo volivce, naj oddajo svoj glas zanje, in njihove obljube, za napredek Koroške, na drugi strani pa proti rdeči nevarnosti itd. Tako je bilo v Celovcu, ko smo prišli pred občinsko hišo, kjer so nas že pričakovali: prevzel nas je gospod Lippe Josef, uslužbenec občine, ki je lepo govoril naš jezik. Takoj, ko nam je izrekel dobrodošlico, nam je tudi razložil program našega bivanja v Celovcu.

Prva naša pot je bila v »Wappenhalle«, to je dvorano, v kateri so grbi vseh nekoč vladajočih plemiških družin na ožjem in širšem območju. Tu je tudi velika slika, ki predstavlja ustoličenje koroških vojvod in slika predaje pisma cesarja Maksimilijana, ko je Celovec dobil mestne pravice. To zgodovinsko dvorano so si otroci z zanimanjem ogledovali, kakor tudi sosednjo, kjer zaseda koroški deželni zbor.

Točno ob deseti uri nas je sprejel v občinski dvorani župan Hans Auserwinkler v spremstvu nekaterih ožjih sodelavcev. Izrekel nam je dobrodošlico in opisal sodelovanje med Ljubljano in Celovcem. Njegov govor v nemščini so sproti prevajali v slovensko, ker otroci kljub temu, da znajo nekaj nemščine, niso mogli vsega razumeti. Za povabilo ter lep sprejem sem se mu zahvalil v slovensčini ter podčrtal, da je treba mladi rod na obeh straneh Karavank vzgajati v duhu borbe za mir in iskreno sožitje med narodi. Moj govor so gospodu županu sproti prevajali v nemščino. Učenec Jani Bele je pozdravil gospoda župana v nemščini in mu izročil spominsko darilo, dočim mu je učenka izročila šopek nagejnove slovenske trobojnice. Gospod župan je bil zelo ginjen in je rekel: »Du Bursche, dass hast aber sehr net gemacht!« deklici pa je rekel: »Und so schöne Blumen, von so ein hübsches Mädchen.«

Veselo razpoložen in zadovoljen se je poslovil od nas in nam ponovno zaželel prijetno bivanje v Celovcu. Magistratni direktor dr. Josef Platzer pa nam je v krajšem razgovoru orisal življenje in delo ter gospodarjenje in upravljanje na Koroškem in v Celovcu, pri čemer je omenil tudi našo etnično skupino, ki je pravi in resnični most sporazumevanja in lepih odnosov med Koroško in Slovenijo.

Lepo smo se mu zahvalili za razlago, nakar smo šli na krožno vožnjo po mestu. Pokazali so nam: mestno gledališče, slovensko gimnazijo, naš konzulat, poslopje deželne vlade, muzej, koncertno hišo; šli smo tudi v Evropark ob Vrbskem jezeru. Tu so nam pokazali drevo, ki ga je posadil predsednik mestne skupščine Ljubljane ing. Miha Košak. Krožna vožnja se je končala pred veliko trgovino »Forum«, kjer so imeli otroci uro časa za nabavo raznih drobnarij, največ pa za pisanje razglednic.

Po dobrem kosilu v Volkshausu smo šli v Stadthalle, kjer je bila nadvse zanimiva, lepa in vsestransko odlična izvedena drsalna revija dunajskih drsalcev. Otroci so uživali in bili navdušeni zlasti nad lepimi barvnimi refleksi in res izbranim vrhunskim programom.

Za zaključek so nam še v restavraciji »Musil« priredili prizrejek, kjer smo zaključili naš lep, koristen in poučen obisk v

Celovcu. Pripominjam, da nas je zelo ustrežljivo spremljal ves dan g. Josef Lippe, pri kosilu in zakuski pa je bil z nami tudi osebni županov tajnik gospod dr. Erich Lindner.

Pot domov je bila ob petju, veselem obnavljanju spominov na lepo preživet dan, ki bo ostal našim otrokom v spominu.

Dovoljujem si pripomniti, da so taki medsebojni obiski zelo potrebni in poučni, kajti otroci

marsikaj vidijo, kar so se v šoli učili, in učinek učno-vzgojnega prizadevanja je ob takim konkretnem obisku mnogo uspešnejši kot pa golo pridobivanje znanja v učilnici in v šolskih klopek. Le škoda, da ni bilo tudi srečanja z učenci kakšne tamkajšnje šole, da bi se učenci med seboj spoznali in da bi naši učenci preizkusili svoje znanje nemškega jezika. No, to pa lahko v bodoče tudi uredimo.

Vilko Kolar

Osmi februar, slovenski kulturni praznik, so tudi na osnovni šoli njih nošah z izredno interpretacijo Prešernovih pesmi navdušili ne le njih nošah z izredno interpretacijo Prešernovih pesmi navdušili ne le svoje vrstnike, temveč tudi učitelje. (Foto: F. Brus)

DAN PROSVETNIH DELAVCEV V LJUTOMERU

Ali je naše delo danes manj pomembno kot v preteklosti?

Zaradi neugodnega vremena je odpadel ostali kulturni program, ki pa so ga prosvetni delavci doma domestili z dobrim razpoloženjem in s pomenki z gosti, ki so v dobrem razpoloženju obljubili, da se bodo tudi v prihodnje odzvali vabilu prosvetarjev ljutomerske občine. Tako je minil v zimskem dnevu praznik ljutomerskih prosvetarjev, ki pa še vedno želijo, da končno tudi v ljutomerski občini sprejmejo odlok o dnevu prosvetnih delavcev in nagrajevanju najvidnejših, kot je to v občini Gornja Radgona in Murska Sobota, nagrajevanje prosvetnih delavcev ob tem prazniku pa imajo tudi v Lendavi. Prvo desetletje po osvoboditvi so bili vsako leto ob koncu šolskega leta sprejemi in nagrade za prosvetne delavce, sedaj pa smo to opustili. Ali nista danes delo in vloga prosvetnega delavca tako zahtevna in odgovorna kot v preteklosti? Ali nam je postal prosvetni delavec manj važen? Na ustanovah smo opustili giblivi del osebnega hodnika, ki je lahko pravilno stimuliral bolj prizadevne, ter prešli na uravnilovko in se ravnamo strogo meril, ki jih sprejme TIS.

Vsa druga priznanja in nagrade smo tudi opustili in kaj naj spodbuja in daje priznanje tistemu prosvetnemu delavcu, ki vlaga svoj trud preko povprečja in če je poleg tega aktiven družbeni delavec? Sedaj se že marsikateri sprašuje, čemu vse to delam, saj smo glede na naša merila vsi enaki, loč nas le izobrazba, položaj in delovne izkušnje. Ker smo vse to opustili, se ne smemo čuditi, če življenje na vasi ne žuti prosvetnega delavca, z učni mi uspehi zlasti glede na osip pa tudi nismo preveč zadovoljni. Tedaj ven iz sedanje prakse ter se poglobiti v delo učitelja, ki je zlasti na vasi težavnejše glede na najrazličnejše pogoje, za uspešno delo pa mu dati priznanje in nagrado, kar je tudi na drugih področjih naše dejavnosti.

JANKO BELEC

RAZPIS MALE GROHARJEVE SLIKARSKE KOLONIJE ŠKOFJA LOKA

Odbor Male Groharjeve slikarske kolonije v Škofji Loki

razpisuje

Malo Groharjevo slikarsko kolonijo 1970 pod pokroviteljstvom predsednika skupščine občine Škofja Loka.

Namen kolonije je vključitev pionirjev — likovnikov Jugoslavije v akcijo — »Svetloba izpodriva temo«, ki jo je organiziral Center slepih v Stari Loki. Delo kolonije bo potekalo na celotnem področju občine Škofja Loka od 29. maja do 31. maja 1970.

Ob zaključku kolonije bodo dela razstavljena v galeriji na Loškem gradu. Najboljša dela bodo nagradena s praktičnimi nagradami. Vsi udeleženci pa bodo prejeli spominske diplome.

Zaradi vključitve v akcijo bodo vsa likovna dela na voljo kupcem. Sredstva od prodanih slik bodo namenjena za gradnjo poklicne šole za slepe in slabovidne v Stari Loki — kot prispevek pionirjev — likovnikov Jugoslavije.

Vodstva pionirskih odredov naj prijavi tri najboljše pionirje likovnike od 5. do 8. razreda osnovne šole.

Prijave naj pošiljajo do 1. maja 1970 na naslov:

Odbor Male Groharjeve slikarske kolonije — sedež Gimnazija Škofja Loka.

Potne stroške za pionirje naj bi krila vodstva šol, spremljevalcem pa vse stroške (prevoz in bivanje v Škofji Loki). Pionirji iz oddaljenih krajev bodo gostje pionirjev z območja občine Škofja Loka.

Odbor vabi k sodelovanju pionirje likovnike in njihove mentorje.

Popis nekdanjih aktivistov OF

Odbor za proslavo pri republiški konferenci SZDL Slovenije je pri odločanju o letošnjem zboru aktivistov, ki bo v Dolenjskih Toplicah 26. aprila, posebej poudaril potrebo, da bi vsaj zdaj, 25 let po osvoboditvi, organizacije SZDL končno izvedle vse nekdanje aktiviste OF. Zaradi velikih presejalnih pogojev se je mnogo nekdanjih aktivistov izgubilo in so tako ostali pozabljeni. Ljudje so se selili z dežele v mesta in tako izgubili stike s nekdanjimi aktivisti OF, zlasti pa so ostali pozabljeni nešteti tih in postrtovovalni sodelavci OF, ki po osvoboditvi niso prišli do političnih in drugih funkcij. Večidel so organizirani v organizaciji Zveze borcev, toda ne vsi. Ostali so pozabljeni in dostokrat zagnjeni.

Socialistična zveza, naslednica Osvobodilne fronte slovenskega naroda, je dolžna zamujeno popraviti. Zaradi tega naj vse občinske konference SZDL takoj sedaj uredijo in izpopolnijo sezname aktivistov OF. To delo bi bilo po našem mnenju izvedljivo na vsi način, da bi se vsi nekdanji aktivisti OF, vključno s potrebnimi podatki občinskih organizacij SZDL in to najprej v občinah, kjer stanujejo, obenem pa tudi organizacijam SZDL v tistih krajih, kjer so med vojno delovali kot aktivisti OF. Tako zbrane sezname naj organizacije SZDL uredijo in posamezne priloge tudi kritično neodvisno, v kolikor se ne bi skladali s preverjenimi zgodovinskimi ugotovitvami in kriteriji, po katerih je opravičen naziv aktivista.

Izvršni odbor SZDL meni, da je treba šteti med aktiviste Osvobodilne fronte slovenskega naroda zlasti tiste, ki so v času osvobodilnega gibanja v letih 1941 do 1945 bili:

- članje odborov AFZ,
- člani vodstev mladinskih organizacij (SKOJ in ZSM) od osnovnih do najvišjih,
- člani poveljstev Narodne zaščite, zlasti v letih 1941 in 1942, ter tisti, ki so v tej polvojaški frontovski organizaciji zbirali orožje in opremo za partizane ali obveščali partizane o sovražnih premikih ter se udeleževali akcij NZ na zasednem ozemlju,
- člani odborov Delavske enotnosti (sem je šteti tudi take odbore v Trstu in Trzinu, kjer je bila organizacija DE glavna oblika skupnega revolucionarnega boja slovenskega in italijanskega proletariata),
- vsi tisti, ki so trajno aktivno sodelovali pri zbiranju sredstev za ljudsko pomoč, materiala za partizane, ali aktivno sodelovali pri skrivanju in transportiranju take pomoči,
- zdravniki in zdravstveno osebje, ki so zbirali in pošiljali sanitetni material ali pa zdravili ranjene in ilegalce,
- terenski zaupniki in obveščevalci,
- družine ali osebe, ki so dajale stanovanja in zavetje ilegalcem,
- kurirji in kurirke, ki so vzdrževali zveze med posameznimi ilegalci v okupiranih krajih,
- družine, ki so skrbele za otroke ilegalcev in partizanov,
- tisti, ki so dajali prostor za ilegalne tehnike in ki so v takih tehnikah delali,
- člani gospodarskih komisij, ki so postrtovovalno zbirali hrano in drug material za partizansko vojsko,
- člani NOO, izvoljeni na osvobodjenem ozemlju 1942 ali kasneje; ti odbori so bili večkrat tudi odbori OF ter so morali večkrat delovati tudi ilegalno,
- interniranci, ki so v taboriških organizirano delovali v interesu osvobodilnega boja,

— slovenski pregnanci v Srbiji in na Hrvaškem, ki so organizirano kot aktivisti sodelovali v srbskem ali hrvaškem osvobodilnem gibanju. — končno vsi tisti, ki so se na razne druge načine organizirano sodelovali pri slovenskem osvobodilnem boju doma ali v tujini.

Vse zgoraj našteje je mogoče smatrati za aktiviste OF, v kolikor je bilo njihovo delo organizirano in trajnejšega značaja ter da se niso izneverili ali kapitulirali ter z delom prenehali, razen iz opravičljivih razlogov, kot so npr. zapor, internacija ali po direktivi OF iz varnostnih razlogov.

Pozivamo vse organizacije SZDL, da takoj pristopijo k urejanju spiskov aktivistov OF, da poiščejo pozabljene aktiviste ter obenem pregledajo, v kakšnem položaju živijo. Zlasti je treba poskrbeti za njihov socialni položaj in po potrebi poskrbeti za družbeno priznanja za njihovo aktivistično delo.

Prav bi bilo, da bi organizacije SZDL zbrale vse svoje nekdanje aktiviste ter jim dale ob letošnjem jubilejnem letu primerna priznanja. Nadalje se nam zdi tudi primerno, da bi imele organizacije SZDL aktiviste OF v stalni evidenci ter jim po potrebi nudile moralno in tudi materialno pomoč, če so je potrebni. Zavedati se moramo, da so izkušnje nekdanjih aktivistov OF dragocen element tudi naše današnje vsejudske obrambne pripravljenosti in sposobnosti.

Priporočamo organizacijam SZDL, da poskrbijo za udeležbo in omogočijo prevoz vseh nekdanjih aktivistov OF na zborovanje v Dolenjskih Toplicah 26. aprila.

Republiška konferenca SZDL Slovenije bo tiskala in razposlala svojim organizacijam priloge dopisnice za nekdanje aktiviste OF z namenom, da se aktivistom olajša privabljanje. Te bodo lahko tudi služile za knjižnični aktivistov OF.

IZVRŠNI ODBOR REPUBLIŠKE KONFERENCE SZDL SLOVENIJE

Naše sodelovanje se je začelo v letu 1967 z odrsko uprizoritvijo Toma Sawyerja, ki ga je gledalo kar 825 uencev. Igralci so že takrat osvojili otroke litjskih šol. Nato so sledile predstave Hodl-de bodi (900 gledalcev), Trije debe-luhi (695 gledalcev), Čarovnik iz Oza (780 gledalcev), Ukradeni čebelci (141), Cipek in Capek (730) in Rdeča kapica (850). Vmes so igralci in njihov takratni vodja pesnik Tone Pavček pripravili tudi srečanje s svojimi igralci ter 6. februarja 1970 nastopili na Prešernovi proslavi.

V celoti je gostovanje Mladinskega gledališča sestavni del kulturnega življenja litjskih otrok in danes si težko mislimo, da bi bili brez gledaliških predstav in igralcev, ki so jim postali dragi. Prav zdaj pripravljajo Goldonijev komedijo »Sluga dveh gospodov« in za tem »Oliverja Twista«. Katero predstavo bodo gledali naši otroci? Mislim, da bi morali kar obe.

Ob tako velikem zanimanju za gledališče v litjski občini me je zanimalo KOLIKO IN KAKO go-

Redni razpis prostih delovnih mest

Prosimo šolska vodstva, da nam pošljejo razpise prostih delovnih mest DO 20. MARCA t. l. V Prosvetnem delavcu bo izšel redni razpis 1. aprila.

Uredništvo PD

stujejo tudi drugje, po drugih krajih Slovenije. Kako uspe ansambel z 10 stalnimi igralci, nekaterimi gosti in režiserji, ki so tudi večinoma gostje, toliko igrati?

Poglejmo nekatere podatke za leto 1969 V tem letu so imeli 5 premier in obdržali na repertoarju še tri predstave iz leta 1968. Za abonma so igrali 40-krat, zaključnih predstav so imeli 60, gostovali pa so kar 51-krat. Dvakrat so snemali za televizijo (Ukradeni čebelci, Cipek in Capek). Skupaj s premierami so tako imeli v letu 1969 kar 158 predstav in 58.175 gledalcev.

Zanimivo je pogledati tudi, v katerih krajih so gostovali. V sezoni 1968-69 so si ogledali predstave Mladinskega gledališča poleg ljubljanskih otrok še otroci iz 19 različnih krajev Slovenije. Prav bi bilo, če jih naštejemo: Nova Gorica, Koper, Maribor, Trzin, Trbovlje, Sežana, Idrija, Litija, Postojna, Kočevje, Radovljica, Bled, Kropa, Logatec, Ziri, Šmartno in Litija, Celje, Bohinjska Bistrica in Kranj. Poleg tega še v Križankah in v otroški bolnišnici v Ljubljani.

Med predstavami, ki so v letu 1969 imeli v Ljubljani in ostalih krajih največ gledalcev, so: Cipek in Capek (16.686), Hura za veselje (12.000), Rdeča kapica (8000) itd. O teh je še težko izreči končno število, ker bodo nekatere predstave še na sporedu v letu 1970 in morda še naprej.

Ob zaključku velja povedati še — igralci Mladinskega gledališča s svojim zanesenjaštvom, s svojo odlično igro so tako obogatili mnogo slovenskih otrok v preteklih letih in to delajo še danes. Prav gotovo bodo to delali še jutri in mnogo dni. Kako dragoceno je njihovo prizadevanje in kolikšen je njihov prispevek k splošni kulturi mladih, tega nam samo številke ne morejo povedati, čeprav gotovo kažejo, kako ta ansambel živi za gledališče.

In kakšne želje naj bi se uresničilo oziroma nadaljevalo to gledališče? Prav je, da uprizarjajo tudi klasična dela, ki sicer niso pisana za mladino, a so otrokom dostopna. Ta primer je tudi Goldonijeva komedija Sluga dveh gospodov. Gotovo ob tem ne bodo pozabili na mlajše in spet pripravili predstave, ki jim bodo tako všeč, kot sta jim bili Ukradeni čebelci in Cipek in Capek. Nekoliko večji pa bi verjetno spet radi

Osnovna šola Dobravlj
razpisuje prosto delovno mesto
— UČITELJA ANGLESCINE
Nastop službe takoj. Na voljo je samska soba.

Osnovna šola
Borisa Kidriča Ajdovščina
razpisuje prosto delovno mesto

— UČITELJA ANGLESCINE
Nastop službe takoj ali po do-dovoru. Samska soba.

Osnovna šola
Dušan Kveder-Tomaž Litija
razpisuje prosto delovno mesto

— UČITELJA
za nedoločen čas na po-družnični šoli Poljsnik
Samsko stanovanje.

POSEBNA OSNOVNA ŠOLA KRANJ

razpisuje delovno mesto

PSIHOLOGA

Pogoji:

1. delo na šoli in v mobilni ortopedagoški službi
2. nastop dela takoj ali do 1. septembra 1970
3. stanovanja ni

Razpis velja do zasedbe delovnega mesta.

Več enotnosti v tehnični vzgoji Prva številka »VSEVEDA«

Vsi vemo, da pri izvajanju programa tehnične vzgoje ni enotnosti. Predmetnik predpisuje za ta predmet v 4. in 5. razredu po eno uro od 6. razreda dalje pa po dve uri tedensko. Razumljivo je, da učence od 6. razreda dalje delimo v dve skupini iz objektivnih razlogov.

Kako pa je dejansko organiziran pouk tehnične vzgoje po naših šolah?

— Nekatere šole se držijo predmetnika in poučujejo predmet tako, da ima učenec dve uri pouka, učitelj pa štiri ure na oddelek tedensko.

— Ponekod poučujejo tako, da imajo pouk razdeljen na teoretični del, ki se izvaja v učilnici z vsem razredom, eno uro tedensko in dve uri praktičnega dela v delavnici na štirinajst dni. Tako ima učitelj tri ure na oddelek tedensko, učenci pa dve.

— So tudi primeri, ko imajo učenci samo dve uri pouka v delavnici na 14 dni.

— Najslabše je tam, kjer izvajajo v šoli samo teoretični pouk. Za praktično delo pa učencem dajejo domače naloge ki jih izvajajo starši ali celo obrtniki.

Iz navedenega je razvidno, da ni enotnosti že v izvajanju predmetnika. Se več nejasnosti pa je pri izvajanju praktičnega dela v delavnici. Okvirni učni načrt lepo našteva naloge tehnične vzgoje. Med drugim alternativno navaja, naj vsak učenec od 6. razreda dalje izdelata najmanj tri izdelke pri praktičnem delu. Citiral bom posamezna besedila iz učnega načrta:

6. razred:

»Večje število vaj in izdelkov je navednih zaradi izbire. V teku leta naj vsak učenec izdelata najmanj tri izdelke.«

7. razred:

»Modeli naj bodo tako izdelani, da jih je mogoče poganjati z roko, s turbino ali z malim elektromotorčkom. Vsak učenec mora izdelati v teku šolskega leta tri modele.«

8. razred:

»Vsak učenec izdelava v teku šolskega leta obvezno poleg predpisanih vaj najmanj tri izdelke.«

Tako naj bi učitelj predelal v šolskem letu snov, ki jo obsega učbenik, tehnično risanje in prometno vzgojo (te naši učbeniki še nimajo) v 35 urah. V delavnici naj bi prav tako v 35 urah vsak učenec izdelal poleg tehnoloških vsaj še tri samostojne izdelke. Tako bi odpadlo na vsak izdelek še približno 8 do 10 ur, odvisno od izbire izdelka in predpriprav, ki naj bi jih izvršil učitelj. Iz lastne prakse pa vem, da je 10 ur kar premalo, da učenec po delovnih postopkih izdelava predmet in mu primanjkuje časa za izdelavo delavniških skic.

Tehnični pouk kot predmet se poučuje v naših šolah približno 10 let. Na samem začetku je bilo malo izkušenj. Sole niso bile materialno opremljene. Prav tako pa ni bilo učnega kadra. Vsem je znano, da so ti problemi še danes pereči. Vendar imamo nekaj več izkušenj, ki jih je potrebno uskladiti in prilagoditi našim razmeram. Ne trdim, da vse, kar imamo, ne ustreza. Sem pa prepričan, da moramo program prilagoditi novim razmeram.

Ko sem pregledoval priročnike za tehnično vzgojo, ki jih je izdal Zavod za tehnično kulturo v Beogradu v letu 1968, sem ugotovil, da vsi od 2. razreda dalje obravnavajo tudi prometno vzgojo. To je vsekakor zelo dobro. Tudi večbarvne skice in slike pritegnejo učence. Vendar je v učbenikih preveč delovnih nalog. Učbenik za 5. razred jih obdela kar 44. Poleg tega obsega tehnično risanje tehnološke vaje in prometno vzgojo. To pa je vsekakor preveč. Dobro bi bilo primerjati tudi predmetnik.

V Zagrebu so v letu 1969 izdelali Zbirke radiotehničnih vježbi i radnih zadataka za VI., VII. in VIII. razred. Te zbirke so bile izdane v sodelovanju s pedagoškimi svetovalci za tehnični pouk SR Srbije, SR Bosne in Hercegovine in SR Hrvatske.

V navodilih za uporabo teh piše:

»Radioničke vježbe su namijenjene upoznavanju osnovnih tehnika obrade materijala. Prije pristupanja vježbi treba izraditi crtež (samo radionički crtež) na papiru formata A5. Svaki učenik treba izraditi najmanje dvije vježbe.

Radni zadaci za praktičan rad mnogo su složeniji od radioničkih vježbi. Stoga će biti dovoljno da u toku školske godine izradite jedan složeniji predmet prema radnom zadatku, no on mora biti precizno izrađen i uredno dovršen.«

Omenjena navodila dajejo učitelju možnost, da iz množice predmetov, ki jih obravnavajo zbirke, izbere enega za izdelavo in mu tako ostane več časa za tehnološke vaje.

Ko sem osebno govoril z glavnim urednikom časopisa »ABC tehnike«, mi je pojasnil, da se pri

njih lahko nabavi ves material za izdelke, ki jih obravnavajo omenjene zbirke. Prav tako mi je povedal, da je pri njih uvedena prometna vzgoja kot poseben predmet, ki se poučuje po eno uro štirinajstredno na oddelek. Vse to mi je dalo misliti, da je naš učni načrt prenatrpan, da se predmetnik ne izvaja enotno in da smo Slovenci preveč konservativni in ne dovolimo, da bi dobre izkušnje drugih prenesli tudi k nam.

Vse to dokazuje, da pri nas

premalo skrbimo, da bi se pouk tehnične vzgoje izboljšal in da bi olajšali delo učitelju, ki predmet poučuje. Zato bi predlagal, naj bi bodoči učni načrt predpisal več tehnoloških vaj in manj izdelkov. Večji poudarek naj bi bil tudi na konstrukcijskih zbirkah. Vsekakor naj bi upošteval tudi tehnično risanje in prometno vzgojo. Torej načrt naj bi bil izvedljiv, ne pa tak, da ga ne more predelati niti najbolj vesten učitelj.

Janez Ribnikar

Slovenski učenci in dijaki ter drugi bralci so danes dobili prvo številko nove revije. Ker je njen naslov VSEVED in njen karakteristični podnaslov »Enciklopedična revija za mlade«, je prav, da o rojstvu novega ilustriranega časopisa in njegovih bližnjih načrtih spregovorimo na tem mestu.

Prva značilnost Vseveda, ki se pokaže najprej, ko ga bralec vzame v roke, je ta, da je od prve do poslednje strani v barvnem tisku,

da je torej vabljen. Takoj nato bralec opazi, da naslovi nad ilustracijami govore o najrazličnejših področjih človekovega udejstvovanja od najstarejših časov do danes. Podrobnejši sprehod skozi 24 strani obsegajočo številko odkrije tele teme: Nastajanje našega planeta, življenje znanega francoskega slikarja Maneta, reprodukcija njegove podobe, začetek krajšega romana Don Kihot, Darwin in njegovo delo, dve strani obsegajoči slikovni prikaz najrazličnejših živali, ki pri nas živijo pod zemljo, zgodba o nafti, začetek pripovedi o velikem glasbeniku J. S. Bachu, prvi vesoljski popotnik, rudniška nesreča v Lengedeju, začetek sistematičnega opisovanja človeka skozi obdobja civilizacije, znamenje pripovedujejo, začetek prikaza antičnih Aten ter drobne zanimivosti z vsega sveta. V celi številki ni niti ene fotografije, vse ilustracije so izdelali znani in neznani slikarji nalašč za to revijo.

Od kod Vseved in (najbrž tudi) zakaj? Dejstvo je, da je pri nas v primerjavi z nekaterimi deželami v zamudi. Začetniki so Nizozemci, hkrati z njimi ali malo pozneje so revijo pod različnimi naslovi začeli izdajati v Franciji, Angliji, Belgiji, Švedski, ZR Nemčiji, Japonski, Južnoafriški uniji in na Filipinih, hkrati z nami pa so se ogreli zanjo Turki, Grki in Mehčani. V enem letu se je povsod enako koncipirana revija razširila tako rekoč po vsem svetu. Z nizozemsko založbo Sparnestad je za jugoslovansko trži-

šče sklepalo pogodbo časopisno založniško podjetje Vjesnik iz Zagreba, s katerim ČGP Delo sodeluje tako, da celotno gradivo da prevesti, za naslednje številke pa bo preskrbovalo slovenske teme, ki jih bo zagrebško uredništvo (po pogodbi) pošiljalo tudi centralni nizozemski založbi. Kakor je ne samo zanimivo, ampak tudi dobrodošlo, da v eni številki sodeluje več strokovnjakov iz več dežel, je za nas izredno dobrodošla predvsem možnost, da vsej tej razpredeni mreži vtremo tudi jugoslovanske niti in posebej seveda slovenske.

Vseved (zagrebška izdaja ima naslov Sve oko nas, angleška Tell me why, nizozemska Kijk, francoska Je sais tout itd.) je namenjen predvsem šolski mladini. Gradivo je izbrano tako, da bo učenci se mladini v pomoč in dopolnilo. Uredništvo se bo potrudilo, da bo tudi popolnoma v skladu z našimi učnimi programi, za kar ima zagotovila nizozemskega partnerja, ki dovoljuje drugod že obdelane teme prilagojevati tudi glede na družbene ureditve v posameznih deželah.

Prva številka je v marsičem že pokazala, kakšna bo stalna oblika revije in česa se bo lotevala po vsebinski plati. Seveda bo mogoče upoštevati predloge in nasvete pedagogov in v nadaljnjih številkah objavljati vse več domačega gradiva. Najbrž bo prvi začetek jugoslovansko obarvanega Vseveda z začetkom novega šolskega leta (med počitnicami ne bo izhajal).

Janez Zadnikar

Prvo veliko srečanje pionirjev iz vse Jugoslavije — zimske športne igre v Celju in na Golteh 28. 2. in 1. 3. — so bile vrhunce Jugoslovanskih pionirskih iger 1970. Vsestransko uspela prireditelj je nudila mladini priložnost za plemenita tekmovanja v drsanju, v sankanju, orientacijskem teku, smučarskih skokih, hitrostnem drsanju, smučanju in hokeju na ledu. (Na sliki: na cilju vesleslalomu na Golteh)

Ob razpisu za nove učbenike

V PD sem prebrala razpis za nove učbenike. Zamislila sem se nad učbeniki za nemščino.

Ze vrsto let poučujem nemški jezik. Ker je na našem območju zanimanje za nemščino največje, saj živimo ob avstrijski meji, sem se prav s tem problemom več ukvarjala. Do lanskega leta sem delala tudi na ZPPS in zato mi je ta problematika tudi dokaj znana. V zvezi z novim učbenikom pa ne nameravam povedati le lastnih želja, temveč želim na-

nizati nekaj misli, ob katerih smo se učitelji na skupnih aktivnih večkrat ustavljali.

Nimam pravice, da bi dajala bodočemu sestavljalcu kakršne koli napotke, tega tudi ne želim. Menim le, da bi ob priložnosti, kakršna se nudi sedaj, ko računamo na nove knjige, po možnosti upoštevali naše želje.

Učbenik naj bi vseboval toliko lekcij, da bi jih lahko v enem šolskem letu predelali. Sedaj smo namreč predelali v 6. razredu 20

lekcij, ostalih 10, včasih še več, je ostalo za 7. razred. Nekje v sredini šolskega leta smo začeli s 7. vadnico. Iz 8. vadnice so učenci spoznali le 6 do 8 vaj. Vseh ostalih, sicer koristnih in poučnih, večina učencev nikoli ni spoznala.

V srednji šoli snovi iz 8. vadnice ne nadaljujejo. Vsi vemo, da si otrok normalno želi ob vstopu v nov razred tudi novo knjigo. Marsikateri učenec kljub opozorilu, da bomo knjigo naslednje leto še rabili, tudi proda.

Iz prakse vemo, da porabimo za lekcijo poprečno 4, včasih tudi 5 šolskih ur. Toliko vaj bi torej naj knjiga vsebovala, če bi bila pisana za eno samo šolsko leto. Morda je ekonomično, če obsega snov za 2 leti, vendar tako, da jo res lahko temeljito do konca šolskega leta predelamo.

Morda bi bilo prav, da bi v 7. ali 8. razredu vadnica vsebovala zemljepisno skico nemško govorečih dežel, da bi učenec brez atlasa imel pregled čez nje.

Vadnica bi bila lahko skladno z besedilom opremljena tudi z originalnimi fotografijami avstrijskih, švicarskih in nemških mest. V 8. razredu bi imeli ob kakšni ustrezni pesmici vsaj fotografijo Goetheja in Schillerja. V tujini imajo tudi učbenik-priročnik za učitelje (pri nas tudi za angleščino), kjer je snov tudi metodično lepo obdelana. Ustreden priročnik bi bil dragocen pripomoček vsem, zlasti pa mlajšim tovaršem.

Nanizala sem nekaj misli. Morda jih bodo sestavljalci lahko kje upoštevali.

K. D.

Misli A. Ljevšina

Sadovi učiteljevega truda niso številke in bilance, ampak živi otroci.

Praksa kaže, da se za navidezno enakimi odgovori otrok lahko skriva povsem različno obvladovanje učnega gradiva.

Učenčeve aktivnosti ne ovira samo slaba in formalistična razlaga. Ovira jo tudi nepoznavanje pravil uspešnega učenja.

Učiti se in pri tem misliti — to je vsa skrivnost pravičnega učenja.

Med poukom je nadvse pomembna disciplina pozornosti.

Znati dojeti to, kar je najbolj bistveno — to je jedro pozornosti.

Če hočemo otroke naučiti, kako naj se uče, jih moramo najprej in brezpogojno naučiti, kako naj obvladajo svojo pozornost.

Vzganjanje učenčeve pozornosti, ki jo usmerja volja, je ena najvažnejših nalog pedagogov.

Elementarna pozornost je še le prvi korak na poti k mobilizaciji učenčeve misli; šele pozornost vključuje učenca v proces učenja, čeprav ga še ne naredi aktivnega. Moramo iti še naprej, tj. doseči moramo, da se bo v učenca razvila sposobnost opazovanja. Sposobnost opazovanja, to je aktivna raziskovalna sposobnost.

Pozornost je temelj vsake miselne dejavnosti. Izbral: VIATOR

Solska socialna služba je lahko v pomoč tudi Tajništvu za notranje zadeve pa tudi sodišču...

starši, učenci dijaki, pedagogi!

KONČNO TUDI V SLOVENIJI NAJVEČJA SVETOVNA ENCIKLOPEDIČNA REVIIJA ZA MLADE

VSEVED

enciklopedična revija za mlade

BOČASTVO IN ZNAMENITOSTI PRIRODE — RASTLINSTVO IN ZIVALSTVO SVETA IN JUGOSLAVIJE — ZNANOST, KULTURA, UMETNOST, TEHNIKA — REPRODUKCIJSKA DELA NAJVEČJH SLIKARJEV VSEH ČASOV — IMENA KATEBA NE BOMO NIKOLI POZABILI — OD JAMSKEGA ČLOVEKA DO ASTRONAVTA

- REVIIJA — KI IZHAJA OD HOLANDIJE DO JAPONSKE, OD JUŽNE AFRIKE DO AMERIKE
- REVIIJA — KI JE DOSEGLA V SVETU IZREDNO VISOKO NAKLADO
- REVIIJA — KI SE BERE KOT ZANIMIV PUSTOLOVSKI ROMAN
- REVIIJA — KI BO IZHAJALA 14-DNEVNO NA 24 STRANEH VELIKEGA FORMATA V STIRIBARVNEM BAKROTISKU IN SE V NICEMER NE BO RAZLIKOVALA OD ORIGINALA

CENA SAMO 3,50 N DIN
NAROCITE JO LAHKO NA SOLI ALI DIREKTNO NA NASLOV:
ČGP »DELO«, naročniški oddelek
Ljubljana, Titova 57

ODMEVI OB 20-LETNICI PROSVETNEGA DELAVCA

AKTUALNA PUBLIKACIJA

Zanimanje za strokovno literaturo — zrcalo ravnateljevih pedagoških sposobnosti

Ze mnogokrat sem si želela napisati takole pismo, vendar doslej nisem imela dovolj poguma. Mislim, da ne znam oblikovati svojih misli tako, da bi bile zrele za objavo. Naj bo kakorkoli: odločila sem se in vam napisala to, kar mi že dalj časa leži na srcu.

Najprej vam moram povedati, da v resnici komaj čakam »naš list«. Preberem ga od prve do zadnje strani, saj me zanima vse, kar je v zvezi s sončnimi in deževnimi dnevi pri prosvetnem delu. Ne morem razumeti tistega prosvetnega delavca, ki ni naročnik tega časopisa, saj ga takšna literatura sploh ne zanima. Najbrž ima prav tak odnos tudi do svojega dela! Človek, ki ne gre v korak s časom, ki se ne zanima za novosti na svojem delovnem področju in jih ne vnaša v pouk, stagnira. Prav hudo mi je, ko berem v listu, kako majhno je število naročnikov v primerjavi s številom prosvetarjev.

Menim, da ima lahko pri tem pomembno vlogo prav ravnatelj, pedagoški vodja šole. Naj opozorim med drugim tudi na pomembnost njegovega vpliva na učitelje pripravnike.

Ko pride v šolo mlad učitelj, bi moral biti ravnatelj tisti, ki ga oblikuje in »zgradi« v dobrega učitelja — takega, kakršnega si želi naša socialistična družba. Tak učitelj-pripravnik je voljan delati, saj je še poln elana. In čega bo ravnatelj pravilno motiviral — bo kasneje tudi uspešen. Če pa bo prepričan sam sebi ali pa bo zapadel pod vpliv nekaterih starejših komodnih tovaršev, od takega človeka res ne moremo veliko pričakovati.

Sama se spominjam prvih začetkov poučevanja, nenehna (morda včasih celo pretrana) ravnateljeva bdenja nad menoj. Vendar je vse to zelo vplivalo na moje kasnejše delo.

Morda je bil prav ravnatelj tisti, ki mi je vcepil potrebo po strokovni literaturi. Na lep, dostopen in neprisljen način nam je govoril na sestankih o tem, kaj nam prinaša pedagoška literatura iz vse Jugoslavije. S pomembnejšimi članki nas je seznanjal podrobneje; ves kolektiv se je naročil na Sodobno pedagogiko in Prosvetnega delavca. Tudi sam je nenehno prebiral strokovno literaturo in se poglobljal v pedagoško problematiko; tako je vzgajal tudi nas. Bil je v resnici pravi pedagoški vodja, ne le po svojem položaju, ampak tudi po svojem delu in sposobnostih!

Zgodilo pa se je, da je odšel ta ravnatelj na drugo delovno mesto. Sam mi je takrat dejal, da ni nihče nenadomestljiv. To je sicer res, res pa je tudi, da se osebnosti zelo razlikujejo — prav tako tudi ravnatelji. In zame je bil drugi ravnatelj pravo nasprotje prvega — s precej manj vrilnami, kot bi jih moral imeti človek na takem položaju.

Kmalu zatem sem tudi sama odšla na drugo delovno mesto. Na tej šoli sem že dve leti. Kljub

svojemu trudu pri vzgojnem delu se mi zdi, da ne napredujem. Na sestankih še vedno preveč razpravljamo o denarju in premalo o vzgoji. Samouprava nas je povsem »prekvalificirala«. Zdi se mi, da nismo več vzgojitelji v pravem pomenu besede, da nam vedno bolj zmanjkuje časa za opravljanje tega našega poslanstva in da postajamo vse bolj neke vrste administratorji. Naj bo kakorkoli: razprave se začno in končajo pri denarju. Ob tem je seveda veliko hude krvi, ob različnih pogledih na naše pedagoško delo seveda ne moremo soglašati z istim sklepom — in razidemo se ne preveč prijateljsko. Kolegi pravijo, da je podobno tudi na drugih šolah.

Namesto o vzgoji razpravljamo torej o denarju, ob tem pa trpijo učenci. In potem se lahko zopet

čudimo, od kod tolikšen osip. Ali niso v stotinki tega vzroka tudi naše težave? Če bi načrtno odpravili več takih stotink, bi bilo naše delo nedvomno precej drugačno.

Zavedam se, da se pokažejo pri vseh novitetah šole v praksi pomanjkljivosti. Res pa je, da bi morali na to pomisliti tudi »zgoraj« — tisti, ki nam te novitete predlagajo. Spominjam se, koliko neprijetnosti je prineslo kolektivom točkovanje. Najprilneje bi bilo, da bi dobil vsak toliko, kolikor bi odobrila temeljna izobraževalna skupnost šol — tako bi prihranili marsikatero nepotrebno uro razpravljanja o denarju.

In nazadnje: pridružujem se čestitkam ob dvajsetletnici našega časopisa in misli, naj bi postal tudi Prosvetni delavec tednik — TT prosvetarjev! P. S.

Zborovanje domžalskih prosvetnih delavcev

Po enoletnem premoru je bilo 14. februarja v Domžalah zopet zborovanje prosvetnih delavcev domžalske občine. Številna udeležba je ponovno dokazala, kako zelo si žele prosvetni delavci takih zborovanj, ki pa jih je — iz nerazumljivih vzrokov — vsako leto manj. Zborovanje je pripravil odbor konference prosvetnih delavcev pri občinskem sindikalnem svetu. Tudi program zborovanja je bil dobro pripravljen, slabše pa uresničen. En predavatelj je odpovedal, zmanjkalo pa je tudi časa za obravnavanje mnogih predrnih problemov.

Zborovanje smo začeli s pro-

slavo v počastitev slovenskega kulturnega praznika — obletnice Prešernove smrti. Pri tem je sodeloval orkester Zavoda za glasbeno vzgojo v Domžalah pod vodstvom dirigenta Tomaža Habeta in solisti ter recitatorji — pionirji radomeljske osnovne šole.

Po končani proslavi so poslušali predavanje prof. L. Zlebnika na temo »Spolna vzgoja v šoli«. V razpravi, v kateri je sodelovalo mnogo prosvetnih delavcev, so opozorili na to, da bo treba čimprej pogumno začeti s poukom spolne vzgoje v šoli, opozorili pa so tudi na katastrofalne posledice, ki jih lahko po-

Nekdanja ekonomska šola na malih zaslonih — vodil jo je prof. dr. France Černe — je dobila drugačno podobo: založba Mladinska knjiga v Ljubljani jo je izdala v obliki poljudnoznanstvene publikacije — v sodelovanju z izobraževalno redakcijo ljubljanske televizije.

Mnogokrat ponovljeni resnici, da postaja znanost vse bolj osnovna produkcijska sila, se vedno bolj pridružuje tudi ona druga, namreč, da sama znanost še ne privede do humanistične ureditve neke družbe. Tako ureditev bo mogoče doseči le tedaj, kadar bo znanost v resnici postala sila v službi delovnega človeka.

O koristnosti znanja govorimo na vsakem koraku, vedno bolj pa prodira tudi spoznanje o novi vlogi ekonomske vede, o nujnosti pospeševanja ekonomskega znanja.

Vse večji prepad med hitrim razvojem znanosti in le počasnim naraščanjem temeljnega znanja

delovnega človeka pa mora premostiti socialistična družba. Pri nas pa je poleg tega očiten še prepad med potrebo in zahtevo po samoupravljanju ter resnično sposobnostjo — znanjem — up-

ravljanja. Naši ljudje predvsem samoupravljalci — pa bodo znali upravljati le tedaj, če si bodo povečali splošno znanje o gospodarjenju.

Na podlagi teh spoznanj je zasnoval avtor dr. France Černe svojo Abecedo ekonomije, ki pomeni izjerno delo v naši poljudnoznanstveni literaturi. To je zbir razgovorov z bralcem, ki jih spremljajo tudi avtorjevi sicer skopi, zato pa dragoceni nasveti o tem, kako vplivati na gospodarske procese v korist nas vseh.

Metoda tega poučevanja je nedvomno svojevrstna; taka, kakršnih v dosedanjih publikacijah nismo bili vajeni. Dr. France Černe je uporabil v svoji knjigi sistem vprašanj in odgovorov, dialoa, ki ga vodi z bralcem oziroma sogovornikom. Najprej nas seznanja s splošnimi pojmi (o gospodarstvu in gospodarjenju), odgovarja na vprašanja, zakaj gospodarjari različni narodi oziroma družbe v raznih zgodovinskih obdobjih različno, nato pa nas pouči o značilnostih naše gospodarske ureditve in v čem se razlikuje od drugih ureditev v svetu.

Razgovori zadevajo v resnici najaktualnejšo tematiko sodobnosti. Pojasnjuje konkretne gospodarske procese — proizvodni proces kot delovni proces tako v podjetju kot v družbi, govore o družbenem produktu in njegovi razdelitvi, o denarnem mehanizmu in o cenah kot mehanizmu razdelitve blaga, dohodkov oziroma standarda, o razdelitvi dohodka med podjetji, med družbenopolitičnimi skupnostmi ter med prebivalstvom in o zunanjetrgovinskih menjavi. Ob sklepu razgovora so razčlenjeni elementi gospodarskega razvoja, podan pa je tudi kratek statistično primerjalni prikaz našega povojnega gospodarstva.

Osnovni avtorjev namen je, spodbuditi bralca med drugimi tudi k nadaljnjemu razmišljanju, da bo iskal ustrezne primere v vsakdanjem življenju kot potrditve ali pa zavrnitve njegovih odgovorov. Zato da nam bo knjiga približala aktualna vprašanja današnjega in jutrišnjega dne.

Tudi pred šole postavlja avtor zahtevo po spoznanju o novi vlogi ekonomske vede, potrebo po pospeševanju ekonomskega znanja, kajti »znanje ni le dobrina, ki deli sedanji svet na izobraženi in neizobraženi, na bolj ali manj smoterni in osvobojeni ter bolj ali manj zaslužnjojo človeka na vseh ravneh njegovega samoizpolnjevanja, temveč — posebno v današnjem modelu družbe — odločujoča ravnatežna družbena sila. Izenačeno znanje in skupni interesi v idealni izpolnitvi bi opravičili vsakršno družbenoekonomsko konfliktnost.«

Avtor se zavzema za ekonomsko izobrazbo vseh prebivalcev, tudi učencev od osnovnih do višjih in visokih šol. V naših šolah poučujejo sicer marsikaj, premalo ali skoraj nič pa nas ne seznanijo z ekonomiko, danes v svetu najbolj razširjeno vedo. Zavzema se za posebno koordinacijsko telo, ki bi na vseh ravneh pospeševalo ekonomsko znanje. To naj bi bila mala šola ekonomije, življenjska šola, za katero bi morali najti posebno metodo, po kateri bo dojel tovrstno izobrazbo vsak občan tako, da bo lahko postal soudeleženec samoupravljaljskega procesa.

Prav Černetova knjiga pa je prvi, vsakomur dostopni vodnik po svetu ekonomike in hkrati most med »visokim znanjem« in »ambientom povprečnih umskih sposobnosti«.

Zato lahko po pravici upamo in želimo, da bo naša pot tja, kamor je namenjena: v šole in podjetja, med učence in učitelje, delavce in izobražence vseh strok. M. K.

Dr. FRANCE ČERNE: ABECEDA EKONOMIJE

LITLJA:

Ali poznaš svoj domači kraj?

Občinska zveza DPM Litlja je v okviru JPI organizirala v soboto, 14. 2. 1970, ob 17. uri v dvorani na Stavbno tekmovanje prireditev Ali poznaš svoj domači kraj?

K tekmovanju so se prijavili učenci osnovnih šol Vače, Polšnik, Smartno in Litlja. Pričakovati je bilo, da bodo tekmovali tudi učenci ostalih šol v občini, kjer imajo višje razrede — Gabrovka, Dole pri Litlji, Primoskovo, Stanga, Mamolj. Ker se te šole niso odzvale vabilu občinske zveze DPM, je bilo dovoljeno, da matični šoli Smartno in Litlja prijavita več skupin. Tako so tekmovale skupine med seboj in ne šole.

Priprava na tekmovanje je bila zelo skrbna. Ves material, ki naj bi ga predsturali tekmovalci, je skrbno zbrala Vida Znidaršič, profesorica na osnovni šoli v Litlji. Pomagali so ji člani geografskega krožka, ki so zbrali različne podatke o občini in jih pošiljali svojim vrstnikom — tekmovalcem.

Ker so se tekmovalci vestno pripravljali, je bilo tudi njihovo znanje zares odlično. Pri tem velja pohvaliti enako učence iz Vače in Polšnika, kot skupine iz Smartna in Litlje. Znal so tako dobro, da je ob tekmovanju ostalo na drugi 5 tekmovalnih skupin z enakim številom točk, in to kljub dodatnim vprašanjem. Ker pa ima vsaka tovrstna prireditev že pred začetkom svoj koncept, je bilo za primer, da kljub dodatnim vprašanjem ni zmagovalca, določeno, da zmagovalca izbere žreb. To pa je seveda težko, posebno, ker so tekmovale skupine tako enakovredno znale. Žreb je določil zmagovalca — prvo nagrado so dobili učenci skupine Litlja II, ki so sestavljali Tomaž Grobolšek, Janez Jelinkar in Martin Sirmijan. Poleg knjižnih nagrad, ki so jih dobili vsi tekmovalci, pa je dobila prva skupina tudi denarno nagrado 200.— din. Na prvi pogled je bilo vse v najlepšem redu. Dobili so jo celo učenci, ki so pri pripravah veliko sodelovali. Ker pa je pet tekmovalnih skupin imelo enako znanje, so člani geografskega krožka osnovne šole v Litlji sklenili, da se denarno nagrado razdeli na pet enakih delov.

Njihova gesta je vsekakor vredna pozornosti, saj so tako dokazali, da ni važno zmagati, važno je tekmovati, važno je znati. In prav v tem pogledu je oddaja pokazala, da je dosegla svoj vzgojni in izobraževalni namen.

Po mnenju gledalcev, odraslih in otrok (bila je polna dvorana s preko 500 gledalci) je oddaja tudi gladko potekala in so jih pri zabavnem delu programa pomagali tudi — otroški pevski zbor osnovne šole Litlja, člani literarnega krožka, moški pevski zbor Lipa, učenci glasbenega centra in godba na pihala.

Tekmovalne prireditve so vsekakor oblika, ki je privlačna za gledalca. Prve izkušnje bodo prav gotovo pomagale, da bo prihodnja oddaja še boljša.

Miloš Djukić

OTROŠKE IN MLADINSKE PESMI

V samozaložbi je pravkar izšla knjižica »Otroške in mladinske pesmi« našega znanega glasbenega pedagoga Franja Luževiča. Na 57 straneh je avtor zbral in notno obdelal 41 pesmi najrazličnejših avtorjev — od O. Zupančiča, Minattija, Stane Vjedišek do Janeza Bitenca in drugih. Pesmi so namenjene najmlajšim in osnovnošolskim otrokom in bodo gotovo obogatile glasbeni pouk v šolah.

Knjižica se dobi pri Državni založbi Slovenije v Ljubljani, Subičeva ulica, Državni založbi Slovenije v Celju. Mladinski knjigi Celje in v knjigarni in papirnici Mladinske knjige v Ptuj, Murkova 5.

Hkrati obveščamo, da še vedno lahko naročite pri istih knjigarnah knjižico istega avtorja »Otroške in mladinske pesmi s klavirjem« (Poetovio LXIX-Ptuj 1969.)

NOVO!

Jugoslovanski zavod za proučevanje šolskih in prosvetnih vprašanj je izdal knjigo

»MASINE ZA POUČAVANJE I PROGRAMIRANO UČENJE«

Zbornik vsebuje dela znanih ameriških strokovnjakov v prireditvi avtorjev A. A. Lumzdajna in Roberta Glazerja. Na 560 straneh in tiskana na finem belem papirju s trdimi platnicami stane knjiga le 50.— din. Naročila pošljite na naslov:

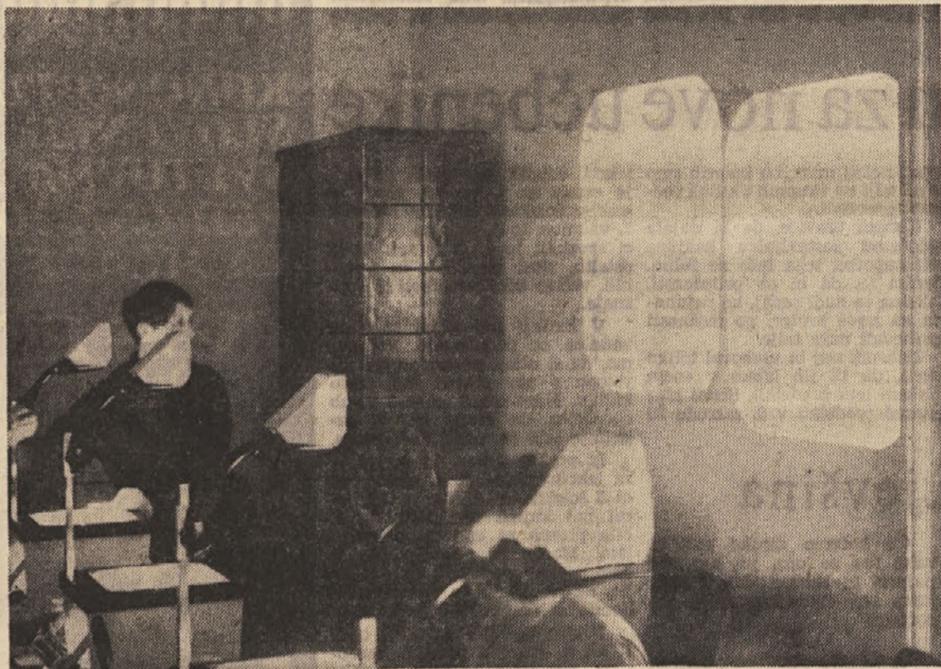
JUGOSLOVENSKI ZAVOD ZA PROUČAVANJE ŠKOLSKIH I PROSVETNIH PITANJA
BEOGRAD, Draže Pavlovića 15
Pošt. fah 246

Še je v prodaji,

a ga bo kmalu zmanjkalo:

PREDMETNIK IN UČNI NAČRT ZA OSNOVNO ŠOLO!

Naročite ga v upravi Prosvetnega delavca, Ljubljana, Nazorjeva 1. Cena za naročnike Prosvetnega delavca 8 din, za vse druge 10 din.

Delo z nadglavnim projektorjem. (Foto: M. Kambič)

ZALOŽBA MLADINSKA KNJIGA

Novosti v zbirki Kondor:

Lin Yufang: ZNAMENITE KITAJSKE NOVELE

To so najlepše kitajske zgodbe, ki so bile kdajkoli napisane. Stare so tisoč let in več. Odkrivajo nam pogled v življenje in literaturo Kitajske iz obdobja dinastij Tang in Sung. Eksotika davne Kitajske, kjer je vse skrivnostno in nenavadno, se v njih prepleta s čustvi in problemi, ki so tudi nam domači. Knjigo je prevedel in uredil Jože Plešej.

V TEMNEM SVETU — Izbor sodobne nemške proze

Avtorji, ki so predstavljeni v knjigi, spadajo med vodilna imena sodobne nemške literature in njihova izbrana kratka proza nudi bežen pregled smeri, teženj in umetniških dosežkov te literature, ki je pri nas še dokaj slabo znana. Dela je izbral, prevedel in uredil Darko Dolinar.

Program zbirke KONDOR za šolsko leto 1969/70:

PLANINSKO BERILO, Tine Orel
AIDA-FAUST, operni besedil
PRIDIGE JANEZA SVETOKRŠKEGA
ZNAMENITE KITAJSKE NOVELE
V TEMNEM SVETU
HLAPEC JERNEJ, Ivan Cankar
SAGA O NJALU
BHAGAVADGITA ALI GOSPODOVA PESEM
IZBRANO DELO VALENTINA VODNIKA

Cena za devet knjig zbirke je 63 din za broširane in 108 din za v platno vezane knjige.

Sporočilo vsem bralcem in naročnikom zbirke KONDOR

V zbirki KONDOR izide vsako leto 10 knjig. Letos jih je izšlo 5, do konca šolskega leta pa bomo izdali še 4. Desete knjige rednega programa iz objektivnih razlogov ne moremo pravočasno natisniti, zato presimo vse naročnike in poverjenike, da sami izberejo deseto knjigo med deli, ki so izšla zadnja leta v zbirki KONDOR. Prepričani smo, da bomo s tem dijakom in profesorjem ustregli, saj imamo v zalogi mnogo del, ki jih potrebujejo pri uresničevanju šolskega programa. Predlagamo, da izbirate deseto knjigo predvsem med naslednjimi deli:

Bratko Kreft: CELJSKI GROFJE — VELIKA PUNTARIJA — KRANJSKI KOMEDIJANTI; cena: br. 5 din. cpl. 10 din

TEŽKA URA — izbor partizanskih iger; Klopčič, Bor, Zupan, Bon, Sintič, Kozina, Vreg; cena: br. 5 din. cpl. 10 din

UPORNIK — slovenske ekspresionistične enodejanke: Bevk, Majcen, Jarc, Pregelj, Kreft, Remec, Leskovec, Grum; cena: br. 5 din. cpl. 10 din

POT SKOZI NOČ — izbor iz slovenske futuristične in ekspresionistične lirike; cena: br. 5 din. cpl. 10 din

Platon: APOLOGIJA — KRITON. Znameniti Sokratov zagovor pred sodiščem; cena: br. 5 din. cpl. 10 din

ISKANJE IZGUBLJENEGA ČLOVEKA — sodobne novele iz francoske, italijanske, nemške in angleške književnosti; cena: br. 8,50 din. cpl. 13,50 din

Henrik Ibsen: STEBRI DRUŽBE — NORA — STRAHOVI; cena: br. 5 din. cpl. 10 din

Sofokles: KRALJ OIDIPUS; cena: br. 5 din. cpl. 10 din

Moliere: TARTUFFE; cena: br. 5 din. cpl. 10 din

Gogolj: REVIZOR; cena: br. 5 din. cpl. 10 din

Poverjenike prosimo, da zberejo čimprej naročila za deseto knjigo zbirke KONDOR in pošljejo naročilnice Oddelku za prodajo šolam pri založbi MLADINSKA KNJIGA, Ljubljana, Titova 3.

NOVA OBČUTLJIVOST

7. festival slovenskega amaterskega filma je za nami. Podeljene so nagrade, predvajani filmi, določen čas za posvet kinoamaterjev. Tako kot po navadi. Le da je to pot število udeležencev pogovora bilo manjše. Veča pa se število onih, ki snemajo filme.

Nikoli ni bil razkol v filmu tolikšen, kot je danes. Rodila se je neka nova občutljivost. Mladi žive s filmom, mislijo in čutijo s filmom. Film zanje ni več le sredstvo množične komunikacije, temveč postaja prav tako izrazno sredstvo kot ostale umetnosti. 8 mm film omogoča vsakomur, da s kamero in s sredstvi, ki niso nedosegljiva, izraža svoje stanje in občutke. Obstaja celo gibanje, ki želi omogo-

čiti vsakomur, da lahko nevezan na čas in prostor gleda film, tako kot bere knjigo. 8 mm film, ki si ga lahko kupi v trgovini ali sposodi v izposojevalnici, mu to omogoča.

Spremembe v gledalcu in njegovih potrebah so zasnovane tudi v samem filmu. Najbolj pa v amaterskem. To je tudi najbolj občutljiv reaktor na spremembe, ki se dogajajo v mladem človeku.

Zato je to številko »Filmskih beležek« oblikovala potreba po seznanitvi pedagogov z nekaterimi problemi, ki jih odpira moderni film. Mogoče bodo delovali nekoliko tuje, nevsakdanje. Vendar so resničen dokument današnjega filmskega trenutka.

Mirjana Borčič

1
1970

PROSVETNI
DELAVEC

»Kulturni interkom« in razširjeni film

(Predlog in manifest)

Želel bi deliti z vami svojo vizijo filma. Ta vizija se nanaša na neposredno uporabo filma... ali razširjenega filma kot sredstva za komuniciranje po svetu... Tu se odpira bodočnost tistega, kar imenujemo etos-film.

Film more postati najpomembnejše svetovno sredstvo komunikacije. V tem trenutku je film umetnost našega časa.

Smo na meji novega sveta, nove tehnologije, nove umetnosti:

Ko bodo umetniki raynali s svetom kot z umetniškim delom, ko bomo film spremenili v čustveno-doživljajsko sredstvo, ki bo zblížalo umetnost in življenje.

Vse to je na tem, da se zgodi.

In ne bo se zgodilo nič za sekundo prezgodaj.

Smo na meji novega sveta, novih tehnologij, novih umetnosti. Neogibno je, da hitro najdemo pot, po kateri se bo celotna raven človekovega dojemanja sveta vzdignila do nove razsežnosti.

Ta razsežnost je svet...

Na kocki sta življenje ali smrt tega sveta.

Tehnološka eksplozija preteklega polstoletja in bližnja bodočnost pretita; človek upravlja s stroji, ki jih je sam izumil...

Medtem ko je človek-stroj v nevarnosti, da ponori.

Tehnološka raziskovanja, razvoj in vzajemna zavzetost svetovne skupnosti so že skoraj prehiteli emocionalno-sociološki (socio-logično) razumevanje te tehnologije.

Neogibno je, da vsak pripadnik svetovne skupnosti ne glede na starost ali kulturno dediščino, čimprej stopi v 20. stoletje.

»Prevlada tehnike« in nagla rast kulture, kar oboje začneja eksplodirati v mnogih delih zemlje, oboje se dogaja tako hitro, da se je logični vzvod človekove inteligence tako oddaljil od človeka, da ta zdaj ne more oceniti rezultatov lastnih postopkov prej, preden jih ne stori. Nikoli do sedaj se ni jasneje pokazala narava življenjskega procesa kot poskusa na zemlji.

Nevarnost je v tem, da človek nima časa pogovoriti se sam s seboj... Da človek nima sredstev za pogovor z drugimi ljudmi...

Svet visi na niti glagolov in samostalnikov.

Jezik in kulturo-semantika sta eksplozivna kakor nuklearna energija. Neogibno je, da si mi (umetniki sveta) izmislimo nov svetovni jezik, da si izmislimo neverbalen mednarodni slikovni jezik...

Predlagam naslednje: da takoj začnemo z raziskovanjem ostvarljivosti mednarodnega slikovnega jezika, ki bi v bistvu slonel na uporabi filma;

da takoj raziščemo obstoječa audiovizualna sredstva, da ta sredstva kombiniramo v izobrazbeno sredstvo, ki ga nazivam »doživljajski stroj« ali »kulturni interkom«.

Vzpostavljamo centrov za audiovizualna raziskovanja, najbolje v mednarodni povezavi...

Ti centri bodo raziskali obstoječo audiovizualno opremo...

Razvoj novih naprav za proizvodnjo slik...

Vskladiščenje in prenos slikovnih materialov — filma, televizije, elektronskih računalnikov, magnetoskopov itd.)...

Skratka, vseobsežno raziskovanje vseh audiovizualnih naprav in postopkov z namenom najti najboljšo kombinacijo omenjenih strojev za neverbalno sporazumevanje. Vzgoja umetnikov (na medna-

rodni osnovi) za uporabo teh slikovnih sredstev.

Nemudoma je treba izpopolniti prototipske dvorane, v nadaljnjem tekstu filmodrome, ki omogočajo uporabo takih naprav za projekcijo.

Takošnje raziskovanje in razvijanje slikovnih dogajanj in predstav v filmodromih...

Te prototipske predstave nazivam:

filmske freske, etos-filmi, filmske novosti sanj, vzvratna sprega, biblioteka slik...

Filmodrom bi funkcioniral na naslednji način:

V sferični kupoli na celi površini kupole-ekrana bi istočasno predvajali slike vseh vrst... Gledalci leže na zunanjem roku kupolske osnove, z nogami proti središču, tako da jim kupola-ekran skoraj popolnoma izpolnjuje vidno polje. Na tem ekranu bi predvajali tisoče slik... Tok slik bi lahko primerjali z »lepijensko« obliko časopisov ali s cirkusom s tremi arenami... (obe ti obliki obsipata občinstvo s kopico dejstev in podatkov)... občinstvo jemlje iz predstave to, kar mora ali želi... in samo izvaja zaključke... na temelju toka slik bo vsak predstavnik občinstva gradil lastna sporočila; vizualni material se izroča v najboljšem smislu besede, a vsak posameznik si oblikuje lastne zaključke ali ostvaritve.

Konkreten primer:

Ob uporabi vseh vrst razmnoženih slik pripraviti v filmodromu enourni prikaz zahodne civilizacije od starega Egipta do danes... »bliskovito« zbirko grafike in svetlobe, osnovano na tisočih negibljevih in gibljivih slikah z ustreznimi »zvočnimi slikami«. Pretekla tri tisočletja zahodne civilizacije bi mogli strniti v takem vidiku, da bi mi, gledalci, mogli dojeti tok človekovega razvoja, časa in oblik življenja, ki so nas privedli do sedanjega časa... Posameznosti niso pomembne, bistven je celokupni (Nadaljevanje na 4. strani)

Marija Tomašova v filmu Miloša Mahovca Štirje v krogu (proizvodnja C SSR, 1969)

Osnove za razumevanje filma (III)

PIŠE:

Vladimir Petrić, izredni profesor na Akademiji za gledališče, film, radio in televizijo v Beogradu

KAKO SE FILMA KNJIŽEVNO DELO?

Kadar se snema film po književnem delu, se najprej postavlja vprašanje, če naj film verno prikazuje vse, kar se dogaja v romanu ali pa naj izraža samo bistvo (karakterje, atmosfero, ideje) romana na svoj način, svobodno adaptirajoč in menjajoč po filmskih zakonih strukturo originala. Če film dobesedno ilustrira vse podrobnosti iz romana, potem je nevarnost, da se spremeni v mehanično slikanico in golo vizualno pripovedovanje proze brez kakršnihkoli filmskih vrednosti; če pa se od romana tolikanj oddalji, da zanemari njegove osnovne oblike in vrednote, potem ne moremo več govoriti o ekranizaciji romana (ne glede na kvaliteto filma), pač pa le o filmu, ki mu je določen roman služil samo kot inspiracija za režiserjevo ustvarjalnost

Izkušnje kažejo, da film najbolje uspe takrat, kadar izrazi duh romana, njegovo vsebino in osebe na pravi filmski način. To pa pomeni, da se morajo mnogi prizori, dialogi in liki prilagoditi zahtevam filmskega medija vprav zavoljo tega, da bi samo bistvo književnega dela našlo svoj polni in specifični filmski izraz. Kot primer bomo navedli film BAKONJA FRA BRNE, ki ga je na osnovi znanega romana Sime Matavulja režiral Fedor Hanžeković. Znao je, da opisuje Matavulj usodo svojega junaka na izrazito epski način, brez enotnega zapleta s poudarkom na slikanju narave in pokrajine v Dalmaciji. Fedorju Hanžekoviću je, pretapljaljoč roman v film, uspelo podčrtati najvažnejše elemente zgodbe, kondenzirati jih ter zelo slikovito, toda psihološko opravičljivo tudi na filmskem platnu prikazati karakterje iz romana. Ne da bi se izneveril naravi dogajanja in ne da bi rušil romansiersko strukturo originala, je Hanžeković napisal scenarij, na osnovi scenarija pa še snemalno knjigo za film. V kolikšni meri je spreminjal ali prilagojeval Matavuljevo prozo, bomo lahko najbolj opazili, če bomo navedli odlomek iz romana, nato odgovarjajoči del scenarija in končno odlomek iz snemalne knjige, v kateri je isti prizor razdeljen na kadre.

Citiramo odlomek iz konca XI. poglavja romana, kjer je opisano srečanje med Bakonjem in Cvito, ko se oba za trenutek prepustita zanosu mladostne ljubezni:

Bakonjo je napadla vrtoglavost, srce mu je divje razbijalo. Zamizal je in se zasmeljal pa počasj stegnij obe roki. In ko je njene mehke in tople dlani začutil v svojih, jo je potegnil k sebi in v trenutku sta se prižela z usti in s prsmi...

Ko je Maša čez pol ure prinesla kavo, je našla Bakonjo samega; bil je žalosten. Drug drugemu sta se dobro zagledala v oči. Mašine so govorile: „Nori otrok! Na prvi pogled si se smrtno zaljubil v Cvito. Dočel si se otepal, in danes si mi prišel povedat, da si pripravljen pustiti samostan, če ti jo dam za

ženo! (Tudi Maša je o tem sanjari-la.) Storil bi to, toda po nekaj mesecih bi se kesal. Saj ne veš, kako je težko živeti! In kaj bo narobe, če ti Cvito lepo s kom omožiš, kakor smo tudi mi delali, kakor vsi delajo? Da, ne nori, temveč pojdi lepo po stari, utrti poti, jaz bom pa Cvito na to že pripravila, kolikor še ni! Bakonjeve oči pa so govorile: „Strašna ženska, jaz sem v Cvito tako zaljubljen, da v to ne bi privolil, če bi ona ne bila tvoj otrok, če bi ne vedel, da je ona na to pripravljena, in da če ne bom jaz, bo pa kdo drug! Vrag vzemi vse skupaj! Jaz ne morem biti boljši od drugih!“

„Pij kavo, ljubi moj!“ je rekla Maša in mu naslonila roko na ramo. »Kaj si tako zaskrbljen? Stric se ti smili! No, hvala bogu, umrli bomo vsi, eden preje, drugi kasneje.«

„Tako je!“ je potrdil Bakonja in vzdihnil. »Zdaj moram domov, jutri bom pa spet prišel tod mimo. To je zadnji dan, da sem v teje obleki. Jutri se bom v mestu pomenišil.«

Zdaj bomo videli, kako je ta odlomek predelan v filmskem scenariju in zlasti, kako so misli (notranji dialogi) iz romana spremenjeni v dialog:

Bakonja je zadihano stal poleg Cvite. Čelo mu pokrivajo znojne kapljice. Teško diha. Ona ga smehljivo gleda in čedalje bolj mirno diha. In nato zgrabi Bakonja njeno glavo in jo močno poljubi. Cvita se mu povsem prepusti.

Odpro se vrata in pojavi se Maša.

Naglo se je približala Bakonji, v obraz je bila zaskrbljena in rahlo huda. Prijela ga je za glavo in mu dolgo gledala v oči. Obraz ji je postal vse bolj mehak. Pričenja mu govoriti z žalostnim nasmehom počasi in občuteno:

— Vrnil si se... vse vem. Prišel si mi povedat, da si pripravljen pustiti samostan, če ti dam Cvito za ženo, kajne?

Bakonja je dihal v presledkih. V grlu ga je stiskalo.

Maša nadaljuje:

— Storil bi to, toda po nekaj mesecih bi se kesal. Saj ne veš, kako je težko živeti! In kaj bo narobe, če ti Cvito lepo s kom omožiš, kakor smo tudi mi delali, kakor vsi delajo?

Obraz se ji je zresnil, v očeh pa sta se pojavili veliki solzi.

Maša ponovno pravi:

— Kakor so mene omožili, da sem postala Brnina, tako bomo tudi Cvito poročili, da bo postala tvoja!

Naenkrat zopet oživi in nadaljuje:

— Ne nori, lepi moj otrok, temveč pojdi lepo po stari utrti poti.

Vrata se naglo odpro. V sobo plane Srdar, zadihan in poten, topotajoč s škornji po tleh. Maša ga s kretljivo roko zaustavi in mu da znamenje, da je njegovo vmešavanje nepotrebno.

Srdar odpre vrata, spusti Bakonjo pred seboj, odide za njim in zaloputne vrata.

Citirani prizor iz scenarija je takole »skadriran« v snemalni knjigi:

PRIZOR: 102. CVITINA SOBA. DAN. Številka kadra: 368. Plan: vožnja kamere od velikega do splošnega.

V kadru so narezani s profila Cvita in Bakonja v poljubu. Kamera so odmika od cele figure (americana) in odkriva prisotnost Maše. Cvita tiho vzklikne in izginje. Bakonja ostane s hrptom obrnjen proti kameri. Maša se mu še bolj približa. Kamera ji sledi in se približa do srednjega plana Maše in Bakonje.

Maša: Vse vem. Prišel si mi povedat, da si pripravljen pustiti samostan, če ti dam Cvito za ženo. Storil bi to, toda po nekaj mesecih bi se kesal. Saj ne veš, kako je težko živeti. In kaj bo narobe, če ti Cvito s kom omožiš, kakor smo tudi mi delali, kakor vsi delajo? Številka kadra: 387. Plan: veliki.

V kadru je samo Maša.

Maša: Kakor so mene omožili, da sem postala Brnina, tako bomo tudi Cvito omožili, da bo postala tvoja.

Hitro obrne glavo k Bakonji.

Maša: Ne nori, lepi moj otrok, ampak pojdi po stari utrti poti.

Številka kadra: 388. Plan: vožnja kamere od americana do srednjega plana.

Vrata zaloputnejo. Pred vrati stoji Srdar potnega in besnega obraza. Kamera hitro vozi od njega do srednjega plana.

V kader pride z desne strani Mašina roka.

Kamera vozi nazaj do srednjega plana in odkriva Mašo.

Srdar jo pogleda, ona pa mu pokima z glavo in odide na desno.

Srdar odpre vrata.

Številka kadra: 389. Plan: veliki.

Spodnji del odprtih vrat. Srdarove noge v škornjih odhajajo na hodnik. Za njimi gredo zlagoma Bakonjine noge.

Vrata se naglo zapro.

Ob koncu bomo navedli še zaključek filma, to je finalni prizor iz scenarija in snemalne knjige, kjer je še bolj razvidno, kako sta pisec scenarija in režiser kondenzirala konec romana in eno celo poglavje (dolgo deset strani) filmsko izrazila v enem prizoru, ki nam dočara mučno duševno stanje junaka v trenutku, ko se je odločil, da bo zapustil posvetno življenje in se pomenišil.

Takole je konec romana opisan v scenariju:

Bakonja je vzpodbodel konja in odjahal. Dolgo je tako jahal. Divjal je vse do reke. Odšel je na otok. Ni se obračal, kajti bal se je vsega, kar je bilo za njim.

Napotil se je proti samostanu. Obstal je poleg klopi, na kateri so spali patri tistikrat, ko je prvič prišel v samostan. Zdaj je bila klop prazna.

Iz cerkve so se zaslišale orgle. Počasj se je napotil k samostanu, vlečeč noge za seboj.

Naenkrat se je pred njim pojavil krasen mlad deček. Bil je oblečen po kmečko, kakor Bakonja, ko je prišel iz vasi. Deček se mu približa, sname čepico in mu poljubi roko.

Vtem se zasliši vreščanje pava. Deček se je zdrznil in s tem prestrašil tudi Bakonjo. Prizmaže mu klofuto. Gleda prestrašen dečkov obraz, po katerem lijejo solze.

Tudi Bakonja jih občuti na svojem licu, ko gleda za dečkom, ki je pobegnil pred njim. Zanosno se

poda k samostanskim vratom. Tu zagleda Bageana. Starec je ves v solzah. Poklekne pred Bakonjo in komaj izjeclja:

— Umr! je fra Brne!...

In poda mu Brnino okovano skrinjico.

Bakonja odpre samostanska vrata in vstopi. Polodprta vrata se polagoma zapirajo, nato pa se z močnim udarcem popolnoma zapro.

V sliki ostanejo samo vrata. Ob zaključnih akordih glasbenega finala se kamera počasi približuje vratom tako, da na sliki ostanejo samo rešetke, na njih pa se pojavijo črke: KONEC.

Zadnjih dvanajst kadrov v snemalni knjigi izgleda takole:

PRIZOR: 112. SAMOSTANSKO DVORIŠČE. DAN.

Številka kadra: 420. Plan: srednji, kamera panoramira.

Bakonja priteče na samostansko dvorišče, obstane in se zagleda v samostan. Z desne strani pride v kader deček — novi dijak. Številka kadra: 421. Plan: american.

Levo stoji Bakonja, z desne strani vstopi v kader deček in poljubi Bakonji roko.

Številka kadra: 422. Plan: širši, srednji.

Bakonja gleda dačka. Številka kadra: 423. Plan: širši, srednji.

Deček gleda Bakonjo. Izven kadra se sliši vreščanje pava.

Deček se prestraši. Številka kadra: 424. Plan: širši, srednji.

Bakonja zamahne in udari dečka.

Številka kadra: 425. Plan: veliki. Deček prestrašeno gleda, držeč se za lica.

Številka kadra: 426. Plan: širši, srednji.

Bakonja pretreseno gleda dečka. Številka kadra: 427. Plan: veliki. Deček joče.

Številka kadra: 428. Plan: širši, srednji.

Bakonja odhaja iz kadra na desno stran.

Številka kadra: 429. Plan: srednji.

V sredini kadra je samostanski vhod. Bakonja vstopa z desne strani. V tem trenutku se odpro vrata in pojavi se Bagean. Jokajoč. Poklekne pred Bakonjo.

Bagean: O... Ive... O... Moj Ive...

Številka kadra: 340. Plan: širši, srednji.

V kadru se vidi Bagean, ko kleči pred Bakonjo.

Bagean: Umr! je fra Brne! Izpod halje vleče Brnino skrinjico. Skrinjico da Bakonji.

Številka kadra: 231. Plan: ožji, srednji, nato gre kamera naprej.

Bakonja močno drži skrinjico. Vstopa v samostan. Vrata se polagoma zapirajo.

Kamera se počasj z vožnjo približuje rešetkam samostanskih vrat. Prek rešetk se pojavijo črke: KONEC.

ZATEMNITEV.

ZAKLJUČEK

Želimo še enkrat poudariti, da je bil namen tega sestavka ne samo možnost preučevanja osnov filmske umetnosti, ampak tudi opozoriti na to, kako kompleksno izrazno sredstvo je film in na kakšen način se lahko uporablja v ustvar-

(Nadaljevanje na 3. strani)

Starši, otroci in filmska predstava

Ko se otroci srečajo s filmom, ki je na nivoju njihove dojemljivosti in njihovih doživljajskih potreb, je srečanje z gibljivo sliko za njih posebno doživetje, ob katerem čutijo spontano afiniteto. Ta jih vodi k želji, da bi se znova in znova prepustili filmu in vsemu, kar jim omogoča, sprošča film. S tem se ponavadi začne za starše novo področje vzgojnega dela. Kakor starši, ki jim je blizu pedagoško oblikovanje otroka, nenehno širijo obzorje otroku, mladostniku, ker je le-ta željan sprejemati nova spoznanja, območja, tako s šolsko dobo starši niso več edini oblikovalci vednosti, znanja, poznavanja otroka; pozneje se šoli pridruži še vrsta drugih dejavnikov.

Krajše paberkanje o odnosih staršev do otrok pri izbiri filmske predstave ima namen vzpodbuditi k razmišljanju vzgojitelje, da s stvarno pedagoško presojo — in ne z utilitarno ali shematsko moralizatorsko odločitvijo — najdejo povezujoče možnosti, ki lahko povezujejo otroka, mladostnika s filmom. Pri tem je nepogrešljivo, da vzgojitelji vedo, koliko zmore v dojemljivosti posamezna starostna stopnja, saj mora biti le-ta merilo pri izbiri filma. O tem je treba razmisliti tudi šolnikom, ki se ukvarjajo s filmskovzgojnim delom, in če je potrebno, bo koristno, ako svoja utemeljena gledišča povedo tudi staršem na roditeljskih sestankih. Paberkanje o odnosih staršev do njihovih otrok pri izbiri filmske predstave velja tokrat usmeriti k razmišljanju, kje je očiten razkorak med filmom in zmožnostjo percepcije otroka, mladostnika; kjer starostna stopnja, s tem spoznavanje življenja, obvladanje določene znanja ali življenske izkušnje niso na taki stopnji, da bi mladi kinoobiskovalec lahko sledil filmu in ga dojel. Takoj je treba navesti, da pri tem ni mišljeno to, da mora nekdo od starejših objasniti v filmu kak pojav, vendar v glavnem otrok lahko sprejema film. Dejstvo je, da še mnogi starši, pa tudi vzgojitelji menijo, da je otrok sposoben sprejemati le to, kar je njemu blizu, dojemljivo, ostalo pa, četudi gleda, ne sprejme in gre mimo njega. Praktična psihologija pa že lep čas potrjuje, da se tudi nerazumljivo vsidra v otroka, ga lahko celo šokira, mu preide v podzavest in se šele kasneje javljajo refleksi na to. Zlasti prizori nasilja ali neposredne erotike lahko povzročijo ne le neprijetne vtise, ampak tudi motnje v kasnejših letih, saj jih otrok samo vizualno (morda tudi akustično) sprejme, ne pa kot življenjski pojav, ki si ga lahko razloži. Zato ni vseeno kaj otrok vidi, kakšen odnos imajo starši oziroma vzgojitelji

Osnove

(Nadaljevanje z 2. strani)
jalnem smislu. Če bo ta tekst vzpodbudil učence, da bodo poglobili svoje znanje o filmu in da si bodo poiskali širše pojasnitve za mnoge pojme, probleme in pojave v kinematografiji, katere smo bili primorani komaj omeniti, potem bo izpolnjen smisel tega spisa. Poleg tega bo postalo bolj razumljivo dejstvo, da se mladi ljudje v tolikšni meri zanimajo za film, očitna pa bo tudi potreba, da se v srednjem šolstvu filmu posveti vsaj toliko pozornosti kot ostalim umetnostim.
(KONEC)

do principa postopnosti pri otrokove sprejemanju filma. Včasih je mogoče videti pri filmski predstavi, ki je vsebinsko in idejno izrazito za odrasle (npr. »Hladnokrvno«, nekateri italijanske kavbojke »Molk«) ali za odraslejšo mladino, očeta ali mater ali oba s štiriletno hčerko ali fantom. In če se kdo spotakne ob to, užaljeni starši navajajo, da »je otrok priden«, da tako »ne razume« tega, kar vidi na platnu ipd. Pri tem se pač starši ne zavedajo, da nehoti škodijo svojemu otroku.

Če že ni starostna doba otroka na taki stopnji, da otrok pričakuje ob vpraševanju nedvoumno objavilo, pa se lahko nekateri taki dogodki podzavestno zajejo v otroka, ga latentno spremljajo, v posebnih

Kakor je kontakt med starši in otroki nepogrešljiva sestavina tvornega vzgojnega in izobraževalnega procesa, je tak kontakt dokaj v ospredju tudi ob vprašanju filma. Zdi se, da kjer taki pogoji obstajajo, tudi pri vključevanju filma v spoznavni prostor in soodnose med ljudmi ni težav glede otrok in mladine, pa četudi je zahteva postopnega oblikovanja ves čas prisotna. Težje in težje je tam, kjer starši dovoljujejo obisk filmskih predstav vse povprek ali nimajo pravega vpogleda, kaj njihov otrok vidi. Ne je, da otrok ali pa mladinec rad zataji film, za katerega ve, da mu ga vzgojitelji ne bi priporočali, dovolili, tudi odtujevanje od vzgojiteljev je posredi, iskanje svojih poti in ne-

procesu pri filmskem uvajanju otroka. Vzrokov je pač mnogo in povečini opravičljivih. Zato se znova ponuja misel, da je šola lahko tista, ki s sistematičnim in zares zavzetim, primernim filmskovzgojnim delom lahko mnogo doprinese k oblikovanju otroka, mladostnika, ga nauči spoznavati življenje in soodnose med ljudmi ter samostojno oblikovati sposobnosti, da bo kasneje v življenju čutil potrebo po umetnini in jo znal doživljati in ceniti.

Kakor je dom tisti, ki denarno omogoča ogled filmov, in šola tista, ki naj se trudi pri filmskovzgojnem delu, pa je priložnost tista, ki nudi vsakomur, da si ogleda vsakršne predstave. Če bi bila filmska poli-

Prizor iz filma Bitka na Neretu

primerih morda celo čez leta pripomorejo do motenj, ki jih po zunanjem videzu ni moč razložiti. Kadar starši hodijo z otroki k takim predstavam, jih vodi ali polzaveden egoizem na račun otroka ali pa nevednost. Tudi laži, ki jih povedo, da bi otroku zameglili predstavo o dogodku na platnu, so komajda trenutni izgovor, ne pa pedagoško oblikovanje. In v laži je že kal odtujevanja otroka, ki postane z leti vse očitnejša, ker pravih, razumevajočih vezi ni, namesto teh je otrok nekoč dobil le slepila.

malokrat napačna poučenost. Po drugi strani pa obstaja nevarnost, da bi starši zaradi prestrogega ravnanja, zaradi prestrogih normativnih ali zgolj didaktičnih principov povzročili nehote, da bi se otrok ali mladostnik odtujil staršem, vzgojiteljem, se jim odtegnil iz območja pedagoške vplivnosti. Slednje je bolj pogosto pri mladostnikih, ne pa pri otrocih. Kljub temu, da so nekateri problemi le nakazani, velja navedeno razmisliti o njih.

Treba pa je tudi priznati, da starši niso vedno kos vzgojnemu

tika ubrana bolj pa umetniških kriterijih in dosti manj po komercialnih, bi pač večji del problemov — ne vsi — odpadel. Vsekakor se da čutiti, kako izjemno malo mladinskih filmov vrtijo naši kinematografi, pri čemer pač ni mogoče trditi, da je to v skladu z našimi potrebami in zahtevami. Ob vprašanju filmskovzgojnega dela v okviru doma, šole ali filmskih klubov pa so taka in podobna vprašanja vredna razmisleka in tvornih skupnih naporov zoper potrošniško mentalito.
I. G.

SUBJEKTIVNI zapis SUBJEKTIVNEGA vtisa o OBJEKTIVNI danosti projekcije amaterskega (subjektivnega, ljubečega, ljubljenege) filma, ki se je KAZAL v SUBJEKTIVNO določenem OBJEKTIVNEM prostoru, na način festivala I II III IV V VI VII

FESTIVAL je dogodek, dogodek je dogajanje, DOGAJALA se je KOMUNIKACIJA med projekcijo filma in gibljivim številom gledalcev. GLEDALCI smo bili avtorji-amaterji, gledalci-amaterji in gledalci-profesionalci. SUBJEKTIVNO smo ocenjevali SUBJEKTIVNI izbor žirije. FILM se je kazal na način VIZUALNE PERCEPCIJE zaporedja posnetkov, ki so jih žarki prenašali iz kamere na platno 1000-krat povečane. Opremljeni so bili tudi z ZVOKOM kot sredstvom do-

polnitve ali razširitve filmske slike. Zaključni POGOVOR, ki se je dogajal na relaciji prireditelji-poslušalci in poslušalci-poslušalci, vse pa lahko spravimo na imenovalce GOVOREČE, je prinesel definicijo filma, ki je TEHNIKA (ne pozabite tega, presneti pobaolini) in IDEJA. Nato se je nekaj moč prav resno zamislil nad temami (smrt, ljubezen!), namesto, da bi se raje nad načinom prikaza le-teh. Vsakemu je jasno, da je KAJ več in ponavljajoč se, da pa se KAKO na

moč spreminja. To je navsezadnje tudi najlahtnejša srž vsakega in morda še posebno amaterskega filma. Zato bo od sedaj naprej (?) EKSPERIMENTALNI duh IZKLJUČEN iz okvirov festivala in se bo kazal ČASOVNO IN PROSTORSKO drugje.

O AVTORJIH (nekaj je odličnih!) pa tole — nič ne skrbite, ONI se ne DAJO, kljub temu, da jim ni NIČ ne DAMO.

FILM pa pravi: pridite me GLEDAT, saj le takrat SEM.

Neva Mužič

7. FESTIVAL AMATERSKEGA FILMA SLOVENIJE V LJUBLJANI 1970

Žirija, imenovana od Foto-kino zveze Slovenije, v sestavi Mile De Gleria, filmski delavec, Ivo Lenpamer, filmski delavec in Bogdan Gjud, publicist, je v dneh 19. in 20. januarja 1970 pregledala vseh 64 prijavljenih filmov in odločila:

I. FESTIVALSKO LISTO ZA PREDVAJANJE NA FESTIVALU TVORI 28 FILMOV, IN SICER:

dokumentarni:

Vreli čas, Ognjena kača, Moskva, Praška pomlad, Daj nam danes, Natura viva, Hobby, 42.2, V domovini kornatskih ribičev;

igrani:

Stezosledec, Večerja v nedeljo, Človek in ženska, Love, Spomin, Ubijalec, Rendezvous, Anatomia, Sama;

žanr:

Prizor z vaze, Circulus vitiasus, Nekaj abstraktnega, Živimo za jutri, Čemu, Projekt št. 1, 2, 3, 6, 7.

II. NAGRADE

dokumentarni film:

prva nagrada se ne podeli, druga nagrada (srebrna medalja): Praška pomlad, avtor: Vinko Rozman, Kinoklub Ljubljana; tretja nagrada se ne podeli.

Igrani film:

prva nagrada se ne podeli, druga nagrada (srebrna medalja): Večerja v nedeljo, avtor: Vinko Filač, Amaterska filmska skupina Postojna;

tretja nagrada (bronasta medalja): Človek in ženska, avtor: Tadej Horvat, Kinoklub Ljubljana.

Zanr film:

prva nagrada se ne podeli, druga nagrada (srebrna medalja): Živimo za jutri, avtorja: Miro Krmelj in Vasja Herbst, Kinoklub Odsev, Ljubljana;

tretja nagrada (bronasta medalja): Nekaj abstraktnega, avtor: Jaka Bregar, Kinoklub Ljubljana.

III. POSEBNE NAGRADE AVTORJEM (ZLATA MEDALJA)

za idejo (scenarij): Zdravko Pačič (za film Prizor z vaze); za kamero: (Goran Schmidt (za film Spomin); za montažo: Janez Hrovat (za film Rendezvous); za režijo: Tadej Horvat (za film Človek in ženska).

IV. POSEBNE POHVALE

Za idejo: Jože Resnik (za film Vreli čas), za kamero: Janez Hrovat (za film Rendezvous); za funkcionalno glasbo: Janez Hrovat (za film Ognjena kača).

V. POKAL NAJBOLJŠEMU KLUBU SE DODELI KINOKLUBU LJUBLJANA.

VI. Žirija je poslovala v skladu s statuti Ljudske tehnike in Kinozveze Jugoslavije ter po pravilih Kinozveze o delu žirije na festivalih amaterskega filma. Ljubljana, 20. januarja 1970.

»FILMSKE BELEŽKE« — izdaja

Združenje filmskovzgojnih delavcev pri ZKPOS — Urejajo
Mirjana Borčić, Igor Gedrih,
Andrijan Lah

»Kulturni interkom« in razširjeni film

(Nadaljevanje s 1. strani)

razpon življenja, to je — z drugimi besedami — uporaba preteklosti in neposredne sedanjosti z namenom, da razumemo verjetno prihodnost...

Možne so neskončne filmske variacije te zamisli in vseh področjih človekovih naporov... v prirodnih vedah, matematiki, geografiji... v likovnih umetnostih, poeziji, plesu, biologiji itd.

Brez števila interpretacij in variacij te zamisli — delov vsake kulturne skupine in naroda, ki prevzame to zamisel kot projekt — bo potem prikazano vsem drugim kulturnim skupinam (s posredovanjem telstarja, filmskih borz, »filmobilov«, potujočih predstav itd.).

Namen in učinek takega toka slik in take gostote slik (ki se bo imenovala tudi vizualna hitrost) sta, da se ukvarjata z logičnim mišljenjem in da prodre-

računalnikov), in bodo tako pravi komunikacijsko skladišni centri; to je: vsaka kupola lahko preko satelita sprejema slike iz bibliotečnih virov celega sveta, jih vskladiši in programira vzvratnosprežni prikaz lokalni skupnosti, ki živi v bližini centra. Taka »novinarska« vzvratna spreja bi lahko podala avtentičen pregled celotne slikovne »stvarnosti« sveta v obliki enourne predstave, ki bi vsakemu članu občinstva nudila občutek poznavanja slike celotnega sveta... Tisto, kar se v svetu zgodi, recimo, v mesecu dni, bi strnili v eno uro.

»Intrakomunitronika« ali dialogi z drugimi centri, so možni, mogli pa bi zahtevati in sprejemati obvestilno gradivo... iz kateregakoli kraja na svetu s hitrostjo 300.000 km na sekundo.

Zaradi tega imenujem tak prikaz filmske novosti idej, sanj filmsko fresko... biblioteko slik, kulturno komoro za zmanjšanje pri-

tiska, kulturni interkom... Moja zamisel je pravzaprav maksimalna. In to bo privedlo do popolnoma nove mednarodne oblike umetnosti...

V prebijanju do emocionalnega skupnega imenovalca bo mogoče z vizualno »silo« takega prikaza priti do vsakršne starostne ali kulturne skupine, ne glede na kulturno stopnjo ali zgodovinsko izročilo.

»Doživljajski stroj« more katerekoli bitje na tej zemlji privedi do 20. stoletja.

Obenem, ko se povečuje za človeka stopnja nevarnosti z eksplozivni, raste nevarnost za človeški obstanek...

Zdaj imamo že 100 kg TNT na vsake pol kile človeškega mesa na zemlji...

Ocenjujejo, da je na svetu 700 milijonov nepismenih... ne smemo izgubljati časa... niti za napačne proračune...

Svet in proces samoizobraževanja morata najti hitro rešitev, kako bi se preoblikovala v popravljen vid sebe, popravljen zavest o sebi...

To pomeni — vsak človek mora nekako spoznati ogromno razsežnost človeškega življenja in dosežkov na zemlji — ta trenutek...

Človek mora najti način, da meri sebe, da istočasno raste in ostaja v zvezi s samim seboj...

Človek mora najti način, da preskoči lastne predsodke in strahove...

Sredstvi sta pri roki... danes in tukaj...

To sta tehnologija in razširjenje občutij...

Če povzamemo:

Zelal bi iznajti način, da pretirano razvita tehnologija enega dela sveta pomaga ne dovolj razviti emocionalni sociologiji celega sveta, da doseže korak z 20. stoletjem... da vzpostavi ravnotežje tehnike in logike — in da to opravi zdaj, hitro...

Zelim mir in harmonijo v svetu...

Pravo vrednotenje umskih sposobnosti posameznikov...

Vzajemno povezovanje ljudi dobre volje na temelju mednarodne izmenjave...

Izmenjavo slik in idej...

Ostvarjanje procesa »ostvarjenega« samoizobraževanja, ki mora sedaj uvajati »dejstvo« izobraževanja...

Skratka način, da vsi ljudje dobe predznanje z uporabo preteklega in neposrednega znanja...

Človeštvo se sooča z neposredno prihodnostjo, obkroženo z ene strani od dvomov, a z druge — z nuklearno energijo...

Človeštvo mora delovati hitro in gotovo, če hoče zagotoviti svojo prihodnost...

Mora ostvariti sedanjost... Danes in tukaj... takoj.

Mednarodni slikovni jezik je sredstvo za zgraditev te prihodnosti.

STAN VANDERBEEK
(Film Culture)

Slavni Hitchcock, režiser filmskih grozljivk...

ta do »nezavednih« slojev, taki emocio-filmi bodo uporabljeni za doseganje emocionalnega skupnega imenovalca vseh ljudi...

Osnova človekovega življenja, misli in pojmovanj je neverbalna, zato je treba pripraviti slike, ki bodo navdihnile osnovni intuitivni nagon samoostvarjanja, ta pa naj pobudi vse ljudi z dobro voljo in »inter-intro-ostvarjanjem«...

Ko govorimo o filmodromih kot o bibliotekah slik, se razume, da bodo taka »gledališča življenja« uporabljala posamezne tehnike, ki ravno nastajajo (magnetoskop in vzajemno učinkovanje elektronskih

no izrabljanje maksimuma naprav za informacije, s katerimi že sedaj razpolagamo...

Nekatere stvari bi se lahko zgodile... kolikor se posameznik izpostavi premočnemu informacijskemu doživetju...

Mogli bi spremeniti stopnje zavesti katerekoli osebe... struktura filma, kakršno poznamo zdaj, bo vsekakor spremenjena...

Film bo postal »izvajalska umetnost«... in biblioteka slik.

Predvidevam, da bodo imeli taki centri svojega hišnega umetnika, ki bo »orkestral« razpoložljivi slikovni material.

»Ključ na oblaku«

EDINSTVENO DELO SLOVENSKE LINGVISTIKE

Izšel je Slovar slovenskega knjižnega jezika

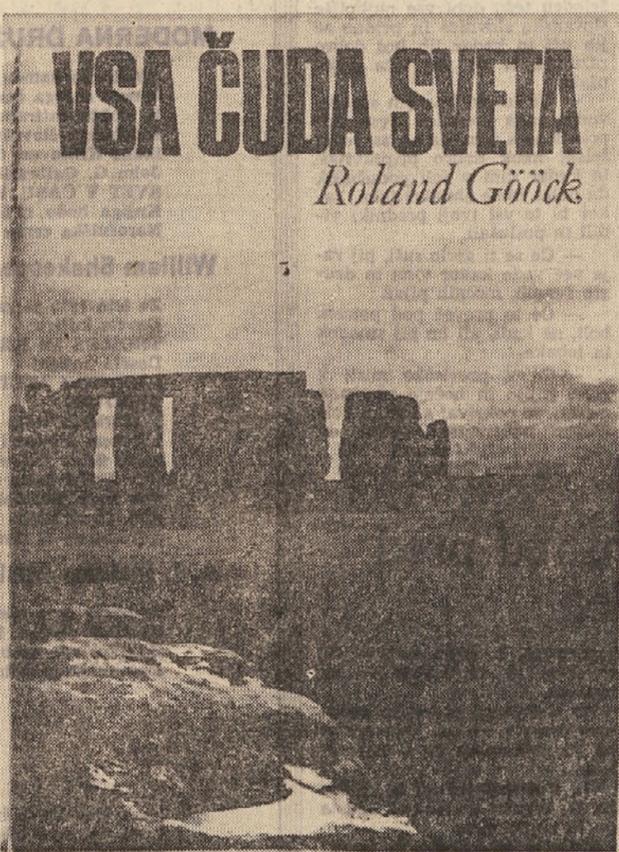
Lani je izšla v založbi Obzorje v Mariboru (v zbirki Mlada obzorja) lepa mladinska knjiga pisateljice Janice Svajncerje **KLJUČ NA OBLAKU**. Obsega 32 krajših povesti in črtic na 83 straneh z lepimi ilustracijami Matjaža Vidica. Knjiga stane 22 din.

Mariborski književnik Janez Svajncer ni neznan v slovenski literaturi, saj je izdal že več pomembnih in lepih del za odrasle in tudi za mladino. Doslej zadnja omenjena knjiga je izbor ustvaritev za mladino, katere so nastale od l. 1950—1968 in od katerih so nekatere že bile objavljene v Cicibanu, Kurirčku in jih je prinašala tudi naša RTV. Kot prejšnja dela je tudi ta izbor otroških črtic, ki pa jih rada bere tudi odraslejša mladina in odrasli, zelo priščen in posrečen, saj otroci radi posegajo po njej ter ne bi smela manjkati v nobeni javni in šolski mladinski knjižnici. Čuti se iz vsake povestice, da je Janez Svajncer rojen pedagog, ki se neverjetno vživljuje v otroško dušo. Njegov slog mestoma spominja na Frana Milčinskega st., saj veže iz slednje njegove, čeprav filigranske umetninice, rahel in zdrav optimizem in humor, ki ga za deco v naši mladinski književnosti vse preveč pogrešamo. Dasi vnaša tu in tam kake lokalizme, se odlikuje delo po iz-

branem jeziku, po kratkih, slikovitih in jedrnatih stavkih, s privlačnimi vsebinami, po zanimivem, lahko bi rekli — kdor pozna tudi nekoliko humoristično in hudomušno stran njegovega simpatičnega značaja — prav švajncerskem slogu, ki bi ga bilo dobro še bolj izoblikovati, in po lahkotnem načinu izražanja, ki odkriva njegovo vsestransko vživljanje v svet otrok, ne nazadnje še po pomanjkanju nekaterih zgodbičk, kot so Mačja šola, Junaki idr. Tudi ni v njegovih zgodbah nobenega prisiljenega nauka, ampak zgodbe same naravno in samepobi umevno razvijajo v otroku čut za poštenost, ljubezen do živali, tovarištvo, socialen čut, nesebičnost, čut za lepoto ipd.

Želeli bi samo, da bi ta naš pisatelj še dalje razvil svoj talent za ustvarjanje leposlovnih del naši mladini in ji podaril še mnogo privlačnih del, in ne le za mlajši, ampak tudi nekoliko starejši rod, kjer bi vprašanja, ki zapostavljajo, privlačijo in mučijo današnjo mladino, obdelal s tisto svojo umetniško silo in čutom za mero, a vendar z domišljijo in avanturističnim smislom, kot ga kaže današnja naša mladina, ki v bistvu hrepeni za lepim, resničnim, pravičnim in dobrim, skratka humanim.

ALFONZ KOPRIVA

VSA ČUDA SVETA

Roland Gööck

ROLAND GÖÖCK:

Vsa čuda sveta

So stvari, ki so nastale v naravi in so tako čudovite, da jih človek ves prevzet gleda in občuduje, in so stvari, ki jih je naredil človek s svojim razumom, s svojim občutkom za lepoto.

Stari Grki so občudovali sedem svetovnih čudes, sedem ogleda vrednih vrhuncev gradbene umetnosti in kiparstva v tedaj znanem svetu med Olimpijo in Babilonom. Vsi smo že slišali o rodoškem kolosu, o visečih vrhovih kraljice Semiramide ali o aleksandrijskem svetilniku. Kot edino svetovno čudo starega sveta pa so se ohranile le gizeške piramide. V stoletjih se je človekovo obzorje razširilo. Sedobna prometna sredstva in občila so nam približala čuda daljnih dežel. Največje stvaritve starih kultur so dopolnila velika dela sodobnih gradbenikov, tehnikov pa tudi naravna čuda.

Knjiga VSA ČUDA SVETA naj bi nam približala vse to. Vodi nas k šestdesetim svetovnim znamenitostim in zanimivostim z besedo in podobo. Deli jih na tri področja:

s področja narave prikazuje osupljivo lepe in veličastne naravne prizore od Vezuva, ki se dviga nad Neaplom, in od Mrtvega morja v Izraelu Viktorijinih slapov reke Zambezi v Afriki, do Velikega kanjona reke Kolorado in Yellowstonskega naravnega parka v ZDA.

S področja kulture najdemo vrhunske dosežke gradbene umetnosti vseh časov — od Egiptovske stolpne in Alhambre pri Granadi do moskovskega Kremlja in nekdanje cerkve Hagie Sophie v Carigradu — do Tadž Mahala v indijski Agri in inkovske gorske trdnjave Machu Picchu v perujskih Andih.

S področja tehnike pa prikaže veličastna, senzacionalna gradbena dela od Atomija v Bruslju in plimske elektrarne La Rance pri Saint Maloju v Franciji do Asuanskega jezua v Egiptu; od zaježitvenega jezua na reki Kariba v Rodeziji do Panamskega prekopa in vesoljske postaje Cape Kennedy na ameriški celini.

Odlični fotografiji iz vseh dežel so prispievali svoje najboljše posnetke. Velike in izredno dobre barvne fotografije nam skoraj plastično prikažejo vsa čuda, tekst pa nam informativno in strokovno govori o nastanku naravnih lepote in o ljudeh, ki so posamezne stvari ustvarili. Zgodovinske risbe, detajlne fotografije, tlorisi, bakrotiski in pet dvostranskih zemljevidov dopolnjujejo razlago.

Knjiga naj bi bila tudi nekaj preizkusni kamen nam samim.

POPRAVEK

V članku Ocenjevanje brez »samovlade« (PD, 5. 2. 1970) se podatki berejo pravilno:

kolektivna razredna in moja ocena		se ujema se ne ujema ali		razred	
m	z	m	z	m	z
10	14	1	2	11,1	8. a
9	13	4	2	21,4	7. a

Izjema — glede vmesnih ocen — je samo v 7. a, kjer je dobil en učenec 23 srednjih ocen (2—3) ter le štiri cele rede (dvojke).

ali se v našem presenečenju polne stoletju sploh še znamo čuditi. »Nič ne more biti lepšega od tistega, kar je čudovito«, je rekel Albert Einstein. »Kdor ob tem nič ne občuti, kdor se ne zna zamisliti in ne pozna globokega drhtenja očarane duše, ta je toliko kot mrtev, saj so njegove oči že zdaj zaprte«.

D. P.

Kulturne razglednice iz SZ (II)

Za slovito galerijo Ermitaž je bilo treba čakati kar celo uro, da je prišla za nas določena vodnica. Kljub temu da je bil delavnik, je bil v Ermitažu živahen vrvež, mnogo več ljudi se je nabralo, kot bi jih lahko videli v Münchenski Stari pinakoteki ali v beneški Accademii. V določeni sobanah se kar ni dalo priti do slik, ali pa je bilo potrebno potrpežljivo čakati. Ko smo si ogledali najprej v kleti razstavo nomadske kulture v Sibiriji iz pred našega stletja, smo prišli v dvorano ruskih generalov — portreti so bili morebiti zanimivi za poznavalca zgodovine. Z obžalovanjem smo ugotovili, da je le petnajst minut časa za italijansko renesanso z dvema Leonardoma in Rafaelom ter za vse ostalo. Spriči tako skopo odmerjenega časa je bila skupina upravičeno nezadovoljna, zlasti ker je bila tudi izbira eksponatov deloma neprimerna. Kdor si je šel kasneje sam ogledat Ermitaž, si je lahko vsaj delno predčel, kolikšno kulturno bogastvo skriva Zimska palača. Ermitaž je največji muzej-galerija v Sovjetski zvezi

in eden najpomembnejših v svetovnem merilu. Pred dvema letoma so navedli, da hrani Ermitaž preko 2.578.000 eksponatov, kar presega Louvre! V Evropi je Ermitaž po pomenu za Louvrom na drugem ali tretjem mestu. Tudi pripravljen umetnostni zgodovinar ne bi mogel v nekaj dnevnih pregledati celotnega muzeja. Če bi se obiskovalec pomudil pred vsakim eksponatom pol minute, bi potreboval devet let za ogled celotnega muzeja pri sedemurnem dnevnem ogledovanju. Spriči tega je nujno, da vsak obiskovalec ve, kaj želi videti.

Nekoga bo bolj pritegnilo italijansko slikarstvo od XIV. do XVIII. stoletja, drugače antična Grčija in Rim, pa spet španska renesansa ali flandrijski mojstri XVII. stoletja, pa spet tretjega umetnost Srednje Azije itd. Podobno kot se v Louvru vsakdo pomudi pri Leonardovi »Moni Lizi« in pri Samotrški Niki, tako obiskovalec Ermitaža ne zamudi priložnosti, da si ogleda obe Leonardovi »Madoni« in Rafaela Leonardova »Madona s cvetico« — imenovana tudi »Madona Be-

nois« — je eno zgodnejših del, ki pa že razodeva Leonardovo pot do samobitnega, dozorelega izražanja podajanja. Renesanci mojster je povelič materinstvo v humanističnem duhu, značilni so tudi detajli, anatomska ugašenost s kompozicijo. Njegova »Madona Litta« pa je pravi kontrast poprejšnji sliki in kaže slikarja dozorelih let in na vrhuncu ustvarjalnih moči. Umirjenost matere z detetom temelji na harmoniji duha in lepote. Slika ni izdelana v olju, ampak v temperi, ki si je iz flamskega slikarstva utrla pot tudi v Italijo, in Leonardo je hitro spoznal, da mu ta tehnika dopušča nežnejše prehode med svetlobo in senco. Marnikoga je bolj kot Rafael pritegnil manj poznani marmorni kip »Sključena dečka« Michelangela. Povrh je ta umetnina ena redkejših skoraj dokončanih del Michelangela, nameril jo je za grobnico Medicejcev. Mnogo skupin in obiskovalcev se je zbralo okoli marmorne upodobitve »Sedečega Voltarea« Jeana Antoina Houdona, kjer neoklasiistični portret izraža skeptičnega duha deističnega filozofa. Pri Houdonu ga je naročila

Katarina II. V stranskih prostorih so bila razstavljena imenitna dela Rembrandta. Preko dvajset slik velikega Holandca kaže slikar v različnih obdobjih ustvarjanja. Vsekakor je Rembrandtova »Danaja«, ki jo hrani Ermitaž, med najlepšimi, kar jih je bilo ustvarjenih. »Vrtnitev izgubljenega sina« razodeva svojsko notranjo dramatičnost, ekspresijo izraza je ubral slikar s psihološkim doživljenjem motiva. Nobene skupine pa ni bilo videti pri francoskih slikarjih XX. stoletja; okoli van Gogha, Cézannea, Gauguina, Picassa iz modre in analitičnokubistične dobe so se sukali predvsem presenečeni tujci, tu ni bilo gneče. Kdor je vsaj malo videl umetniško bogastvo Ermitaža, se mu je ob odhodu gotovo porodila želja, da bi lahko več dni občudoval umetnine. In mnoge druge lepote mesta, znamenitosti. Od Petropavlovske trdnjave ob Nevspem prospektu, do Smolnega, od Marsovih poljan s spomenikom do ogromnega stadiona Kirova, gledališča A. S. Puškina, Ruskega muzeja in letnega dvorca Petra Velikega v Finskem zalivu itd. (Dalje)

Otroci, ki povzročajo skrbi

O težavnih otrocih je bilo pri nas v povojnem času že mnogo napisanega, bodisi v okviru del, ki so obravnavala splošno problematiko vzgajanja, bodisi v okviru člankov ali pa manjših publikacij, kjer je bil obdelan en sam ali pa skupina problemov, s katerimi se pri vzgajanju otrok srečujejo naravnost in poklicni vzgojitelji mladega rodu.

Beograjska založniška hiša »Rade«, znana po svojih zbirkah pedagoških publikacij »Podznanje i vaspitanje dečice«, »Psihologija i vaspitanje«, »Dečja psihologija«, »Etika i porodica«, »Psihologija«, »Etika« itd. je v okviru biblioteke »Šola za starše« (Škola za roditelje) izdala 315 strani obsejajočo knjigo (v latinici) z naslovom »Otroci, ki povzročajo skrbi« (»Deca koja zadaju brige«). Knjiga obsega deset samostojnih poglavij. Naslovi teh poglavij in njihovi avtorji so:

- Plašen otrok (Radomir Marjanović);
- Razvajen otrok (Jelica Radović);
- Len otrok (Milena Orlović-Potkonjak);
- Ljubosumen otrok (Vesna Stefanović-Bukvić);
- Lažniv otrok (Ljubica Nedeljković);
- Nemiren otrok (Radmila Milenković);
- Trmočlav otrok (Zorica Ralević);
- Nervozen otrok (Bosiljka Gligorić);
- Družbeno neprilagojen otrok (Ljubomir Adimović) in
- Občevanje z bolnim otrokom (Miroslav M. Matić).

Prednost knjige — ki za strokovno odkovanega pedagoga ne prinaša nič

novega — je v tem, da je toliko posebnih vzgojnih problemov obdelanih ter zbranih v eni sami knjigi. Seznan ustrezne strokovne literature za pogljbilnej študij žal ni priložen.

Knjiga je namenjena predvsem staršem v bratskih republikah; utegne koristiti tudi našim učiteljem kot gradivo za pripravljane predavanj za starše, saj je podano na poljuden način in z mnogimi primeri iz vsakdanje pedagoške prakse. Glede na to, da je v strokovnem pogledu ne prinaša nobenih novitet, se nam knjiga zdaj preveč draga; kdor jo bo kupil, bo odšel zanjo kar 35.— N-din. VIATOR

RAZPIS

Komisija za volitve in imenovanja pri SKUPŠČINI OBČINE ŽALEC

razpisuje na podlagi 89. člena zakona o osnovni šoli naslednja delovna mesta:

- RAVNATELJA Osnovne šole Žalec
- Pogoji: visoka ali višja izobrazba pedagoške stroke ter najmanj 5 let prakse ali srednja izobrazba pedagoške stroke ter najmanj 10 let prakse
- RAVNATELJA Osnovne šole Polzela
- Pogoji: visoka ali višja ali srednja izobrazba pedagoške stroke ter najmanj 5 let prakse
- RAVNATELJA Osnovne šole »Slavko Šlander« Prebold
- Pogoji: visoka ali višja ali srednja izobrazba pedagoške stroke ter najmanj 5 let prakse

Kandidati naj pismene ponudbe z dokazili o izpolnjevanju razpisnih pogojev dostavijo komisiji za volitve in imenovanja Skupščine občine Žalec v 15 dneh po objavi razpisa.

Rembrandt: Portret starčka v rdečem (okrog leta 1652—1654); iz leningrajskega Ermitaža

Vsi maturantje mariborskega učiteljskega iz leta 1949/50 se zberejo ob 20-letnici mature 6. junija 1970 ob 18. uri v železniškem domu na Pohorju. Prilago in prispevek N-din 100 pošiljte do 10. maja na naslov Vlado Suster, Maribor, Razvanjska 66, p. Hoče.

O čem so pisali naši listi pred leti

ALI SME RAVNATELJ POLJUBITI UČITELJICO?

Novojorski šolski svet se po dolgem posvetovanju in preiskovanju ni mogel odločiti, ali sme šolski ravnatelj poljubiti učiteljico in kakšna kazen zadene ravnatelja, če poljubi učiteljico. Dogodila sta se dva slučaja, v katerih sta se dva šolska ravnatelja nekoliko preljubezno vedla napram učiteljicam. V enem slučaju je učiteljica, ki je nastopala kot tožiteljica, izpovedala, da jo je ravnatelj pred osmimi leti enkrat prijazno in z zaljubljenimi očmi pogledal ter ji pogladil roko. Morda se je v tem tudi zmotila. Toda skoro gotovo se je tako zgodilo, zakaj šele štiri leta potem je poizkusil ta šolski tiran poljubiti jo. Tudi to ni mlade dame preveč vznemirilo in je o vsem lepo molčala. Eno leto pozneje je pa ravnatelj svoj naklep izvršil in poljubil učiteljico. Vendar je pa čakala še tri leta, da se je pritožila. Šolski odsek je smatral za razbremenilno dejstvo, da je ravnatelj rabil celih pet let, da je prišel od zaljubljenega pogleda do poljuba, in pa dejstvo, da je njegova nedolžna žrtev čakala še tri leta, da se je pritožila.

Drugo tožbo je vložila neka učiteljica, ki je trdila, da jo je njen ravnatelj pred štirimi leti poizkusil poljubiti. Tudi v tem primeru ni bil šolski svet na asnem, ali se je učiteljica pritožila, ker je ravnatelj napravil poizkus, ali pa, ker se ta poizkus ni posrečil. Eden od članov je branil ravnatelja, češ da učiteljici zaradi poljuba oz. zaradi poizkusa nista mnogo trpeli. Pripomnil je tudi, da se ena od obeh učiteljic ni pustila predstaviti na drugo šolo. V preiskovalnem odseku šolskega sveta se je z veliko večino zavrgel predlog, naj se ravnatelj odpusti. Sprejet pa je bil predlog, naj se ravnatelj za kazen odtegne skozi 4 mesece plača, kar znaša približno 5000 kron. Kaznovani ravnatelj bo pa lahko računal, koliko je moral plačati za poljub, koliko za poizkus, koliko pa za to, da je učiteljico roko pogladil.

(Učiteljski tovariš 1911, št. 18)

Prekinjeno učiteljsko zborovanje

Slovenski učitelji smo bili včlanjeni v času Italije v Zvezo jugoslovanskih učiteljskih društev (Slovenci in Hrvati), ki je imela sedež v Trstu. Njen prvi in zadnji predsednik je bil Anton Germek, učitelj pri Sv. Ivanu pri Trstu, znan kot neustrašen bojevnik za pravice slovenskih učiteljev in šol v Italiji.

V nekdanjem tolminkem okraju smo imeli svoje učiteljsko društvo, ki je zajelo območja krajev: Bovec, Kobarid, Tolmin in Cerklje. Vsa leta ga je vodil upravitelj osnovne šole Most na Soči (tedaj Sv. Lucija) Jože Rakušček.

V juniju 1928 smo imeli sklepno zborovanje ob koncu šolskega leta v dvorani gostilne Mikuz, sedanjem hotelu Soča. Zborovanje se je udeležilo kakih 40 učiteljev.

Znano je, da so naselja nekdanjega tolminskega okraja redka in hribovita. Obveščati se nismo mogli po časopisju, ampak samo pisмено ali celo posamično. Na zborovanju je bil navzoč tudi tajnik Zveze Jože Pahor, slovenski pisatelj.

Kmalu po uvodnih besedah predsednika Rakuščka je vstopil v dvorano italijanski poročnik javne varnosti iz Tolmina in izjavil, da ima nalogo prekiniti zborovanje. Predsednik Rakušček ga je začudeno vprašal deloma slovensko, deloma italijansko, češ, saj je bilo pravilno prijavljeno in ga je odobrilo poveljstvo orožnikov (karabinerjev) v Tolminu. Nič ni pomagal! Poročnik je odredil, da se naj nihče ne odstrani, dokler ne da svojih osebnih podatkov za popis »v službene svrhe«.

Po končanem popisovanju so nam zagrozili, da naj gremo čimprej in po najbližji poti na svoje službeno mesto. Predsednik Rakuščka pa so odpeljali na orožniško postajo v Mostu na Soči.

Istega leta je bilo učiteljsko društvo z ostalimi društvi v Julijski krajini kakor tudi Zveza učiteljskih društev razpuščena. Izhajati je prenehal tudi Učiteljski list.

S. Skočir

KAKO KORISTNO UPORABITI ŠOLSKE PRAZNIKE

Šolske praznike naj učenik porabi za to: 1. da si nabira novih moči za novo delo; 2. da si množi, razširja in vterjuje svoje znanje, za kar mu je pri šolskem nauku časa zmanjkovalo; 3. da si pripravlja za prihodnje šolsko leto novih učilnih pripomočkov, učnih načrtov, nalog, zgledov itd.; 4. da si poravnava svoja domača opravila (pri gospodarstvu, družini itd.); 5. da se kaj pogovori s svojimi dobrimi tovariši in 6. da se počedi (pobeli, opere) in popravi šolska izba in drugi vnanji očitni pomočki.

(Učiteljski tovariš 1863)

RECEPTI ALI LEKARSKI PREDPISI ZA NEKTERE BOLNIKE NA ŠOLSLEM POLJU:

— Če te od dolgega časa glava boli, beri kako koristno knjigo ali časopis in poprašaj po »Uč. tovarišu«, če ga še ne po-

znaš; če ga pa že imaš, pogledi, če so že odviti in prerezani vsi listi letošnjega tečaja.

— Če ti slovenščina hudo v želodcu teži, dobi vse najboljše slovenske slovnice in pridno se jih uč in kadar jih boš dobro razumel, ti bo vsa teža odjenjala.

— Če te pri šolskem spraševanju rada merzlica tresse, odpravi jo s tem, da se za vsaki šolski nauk dobro pripravljaj, in kadar sam v šoli podučuješ, da delaš in se obnašaš tako, kakor bi te vsi tvoji predniki videli in poslušali.

— Če se ti gerlo suši, pij rajše več vode kakor vina in drugih žganih, močnih pijač.

— Če te preveč pod palcem boli, ne kadi, ali ne pij smodek in tobaka.

— Če ti previsoke misli v glavi rojijo in hočejo možgane mešati, se pokrivaš s kakim bolj nizkim pokrivalom, kakor do zdaj. (Učiteljski tovariš 1863) (Zbrala Tatjana Hojan)

Šolski in učni red pred sto leti

V letu 1869 je minilo 100 let, odkar je bil sprejet 14. maja 1869 tretji avstrijski šolski zakon, s katerim je bila uvedena tudi na slovenskem ozemlju osemletna osnovna šola. S tem zakonom je vodstvo šole in uprava prešla v laične roke. Naslednje leto pa je izšel Ukaz ministra za bogocastje in nauk z dne 20. avgusta s katerim se občinim ljudskim učilnicam razpisuje šolski in učni red. Nadalje sledi utemeljitev, zakaj je šolski in učni red potreben. Citiram: Na podlagi par. 78 državne postave od 14. maja 1869, der. zak., št. 62, in po dogovoru z deželnimi šolskimi oblastmi zdi se mi potrebno, da začasno razpišem naslednji šolski in učni red občinim ljudskim učilnicam, prideržujoč si prihodnje uredbe, katere se bodo po izkušnjah in napredku ljudskega šolstva zdale potrebne, ter ozi- rajoč se tudi na to, da posamezne deželne postave o ljudskih učilnicah niso še dodelane.

Ta ukaz dobodi veljavo od začitka šolskega leta 1870/71 (Stremayr s.r.)

Z državnim zakonom in šolskim učnim redom je dobilo šolstvo trdnjše osnove tako za pedagoško delo kakor tudi za materialno osnovo šole, za kar so skrbeli v letu 1869 ustanovljeni krajevni, okrajni in deželni šolski sveti.

Šolski in učni red je razdeljen v XI. poglavjih, ki obsegajo s končnimi določili 83. členov.

I. poglavje govori o hoji v šolo. Krajevni šolski svet je moral sestaviti imenik vseh šoloobveznih otrok, in na podlagi tega seznama so otroke vpisovali. Otrok je po dokončanem 6. letu starosti pričel obiskovati šolo. Nadalje podrobno govori o opravičenem oz. neopravičenem izostajanju od pouka.

II. poglavje govori o učnem času. Šolsko leto je trajalo 46 tednov. S poukom so morali pričeti med 1. septembrom in 1. novembrom, vendar je bilo precej svobodno in je določitev šolskega pouka oz. velikih počitnic bila prepuščena deželnim šolskim vodstvom. Velike počitnice so trajale 6 tednov, lahko pa so jih z dovoljenjem okrajnega šolskega sveta razdelili med letom glede na potrebe kmečkega dela (tako smo imeli krompirjeve in trgatvene počitnice).

Na Štajerskem so trajale počitnice različno po šolskih okrajih in celo po šolah v posameznih krajih: od 1. avgusta do 15. septembra, 16. avgusta — 1. oktobra, 1. septembra — 1. oktobra, 16. septembra — 1. novembra.

Na Kranjskem: 16. julija — 31. avgusta, 1. avgusta — 15.

PROSVETNI DELAVEC

List izdaja republiški odbor Sindikata delavcev družbenih dejavnosti SRŠ. Zhajaja štiriinajstrednno med šolskim letom. Ureja uredniški odbor, odgovorni urednik Drago Ham. Naslov uredništva: Ljubljana, Poljanska 6-II, telefon 315-585. Naslov uprave: Ljubljana, Nazorjeva 1 telefon 22-284. Poštni predal: 355-VII. Letna naročnina: 12 din za posameznike, za šole in druge ustanove 30 din. St. tek. računa: 501-8-26-L. Tiska CZP Ljudska pravica.

Knjižne zbirke Državne založbi Slovenije za leto 1970

MODERNA DRUŽBA

Zbirka je namenjena tehničnim, gospodarskim, socialnim in političnim problemom našega časa. V njej bodo izšle tri knjige, ki s svojo snovno aktualnostjo in dokumentirano prepričljivostjo načenjajo nekatera eksistenčna vprašanja sodobnega človeštva. Izšle bodo te knjige: Stane Krašovec: ČLOVEŠTVO, LAKOTA IN KRUH (Včeraj — danes — jutri) John G. Galbraith: NOVA INDUSTRIJSKA DRŽAVA SVET V ČASU, KI PRIHAJA (1970—1980)

Knjige bodo natisnjene na brezlesnem papirju in vezane v celo platno. — Naročniška cena: platno 200 din (10 mesečnih obrokov po 220 dinarjev)

William Shakespeare: ZBRANO DELO IX.—X.

Za leto 1970 je založba pripravila dvoje knjig Shakespearovih Zbranih del: Deveta knjiga: TROILUS IN KRESIDA (DOBER KONEC VSE POVRNE) MILO ZA DRAGO Deseta knjiga: LJUBEZNI TRUD ZAMAN (KRALJ RIHARD II.), (KRALJ JOHN) BENESKI TRGOVEC

V zbirki je izšlo doslej že osem knjig; s tema dvema se zbirka počasi bliža h koncu. Slovenci dobivamo z njo prvič celotno in sistematično urejeno umetniško žetev največjega dramatika vseh časov. Obe knjigi bosta tiskani na brezlesnem papirju, vezani v celo platno in polusnje. Naročniki dobe zbirko za 100 din (celo platno) oziroma za 120 din (polusnje). Cena lahko poravnate tudi v 5-mesečnih obrokih po 20 din (celo platno) oziroma po 24 din (polusnje).

A. S. Puškin: IZBRANA DELA

Pesniško delo klasika ruske in svetovne književnosti Aleksandra Sergejeviča Puškina obsega liriko, epske pesnitve, tragedije, povesti, roman, pravljice, skratka vse osnovne vrste literarnega ustvarjanja. Izbor njegovega najpomembnejšega dela bo založba izdala v šestih knjigah:

1. knjiga: PESMI
2. knjiga: POVESTI
3. knjiga: POVESTI, ČLANKI, PISMA
4. knjiga: DRAME
5. knjiga: PESNITVE, PRAVLJICE
6. knjiga: JEVENIJ ONJENIC

Vseh šest knjig bo tiskanih na brezlesnem papirju in vezanih v celo platno. Cena za naročnike: platno 350 din (10 obrokov po 35 din). Naročniki začno plačevati obroke v mesecu, ko se naroče na zbirko.

Henrik Sienkiewicz: IZBRANA DELA

Henrik Sienkiewicz je veliko ime svetovne književnosti, prvi Poljak, ki je bil nagrajen z Nobelovo nagrado za književnost (1905). V njegovih zgodovinskih romanih živi poljska preteklost; nastopajo zgodovinske osebnosti hkrati z junaki, ki jih je oživila pisateljeva fantazija, ljubezenska doživljaja se prepletajo z dvorskimi intrigami, v ospredju vsega pa so spopadi in viteška dejanja glavnih junakov. — Založba bo izdala njegovo zbrano delo v desetih knjigah.

- Z OGNJEM IN MEČEM — 1. knjiga
Z OGNJEM IN MEČEM — 2. knjiga
POTOP — 1. knjiga
POTOP — 2. knjiga
POTOP — 3. knjiga

- MALI VITEZ
KRIŽARJI — 1. knjiga
KRIŽARJI — 2. knjiga
QUO VADIS
SKOZI PUŠČAVO IN GOŠČAVO

Vseh deset knjig bo izšlo v letu 1970, in sicer v dveh zaporednih ciklkih po pet knjig. Knjige bodo natisnjene na brezlesnem papirju, vzorno opremljene in vezane v celo platno. Cena za naročnike vseh deset knjig: 650 din. Znesek lahko poravnate tudi v 13 mesečnih obrokih po 50 din.

BIOGRAFIJA

V popularni zbirki, ki ji ne manjka vnetih bralcev, bodo izšli treje življenjepisi romani, in sicer: Mimi Malenšek: POJOČI LABODI (Kette in Murn) Arthur Luther: DEMON (roman o Lermontovu) Rudolf Harms: ROBERT KOCH — ZDRAVNIK IN RAZISKOVALEC Knjige bodo tiskane na brezlesnem papirju, vezane v celo platno in polusnje. Cena za naročnike: celo platno 200 din (10 mesečnih obrokov po 20 din) in polusnje 230 din (10 mesečnih obrokov po 23 din).

UGODNOSTI ZA NAROČNIKE

Vsem, ki se naroče na katerokoli od omenjenih zbirk, nudi založba poleg subskripcijske cene, ki je mnogo nižja od prodajne, še ugodnost mesečnega odplačevanja obrokov.

Prospekt z nadrobniimi podatki za omenjene knjižne zbirke dobite v vseh knjigarnah; založba vam ga pošlje tudi na dom, če ji pišete. NAROČILA SPREJEMAJO VSE KNJIGARNE, ZASTOPNIKI ZALOŽBE IN S PRILOŽENO NAROČILNICO TUDI UPRAVA

DRŽAVNE ZALOŽBE SLOVENIJE, LJUBLJANA, MESTNI TRG 26

izrežite in pošljite v ovojnici

NAROČILNICA

Obvezno naročam naslednje knjižne zbirke DZS za leto 1970:

- MODERNA DRUŽBA IX.—X. PL. 200 N-din
- W. Shakespeare: ZBRANO DELO pl. 100 din, pus. 120 din
- A. S. Puškin: IZBRANA DELA pl. 350 din
- H. Sienkiewicz: IZBRANA DELA pl. 650 din
- Biografije pl. 200 din, pus. 230 din

Naročnino bom plačal: — takoj — v predpisanih mesečnih obrokih

Knjige pošljite na naslov: stalnega bivališča na kraj zaposlitve

(Zbirke, ki jih naročate, in ustrezne pogoje, prosimo, obkrožite)

Kraj in datum:

Podpis:

NASLOV NAROČNIKA:

Ime in priimek:

Kraj:

Ulica:

Uslužben pri

SLAVICA PAVLIČ